

-VISNYK

Свобода народам!
Свобода людині!

Спільно – політичний місячник

З М І С Т

** — Заповіт Командира	1
** — Під знаком зрівноваженого росту	3
Постанови і резолюції XIII З'їзду	5
Анатоль В. Бедрій — Азійські народи і визволення України	8
Д-р Михайло Кушнір — Край і еміграція	10
Д-р Петро Мірчук — За чіткість історичної правди	14
І. Карпович-Дубиняк — Про що говорять факти	16
Григорій Тютюнник — Смерть кавалера	18
Роман Кухар — На янівському кладовищі	24
Г. Васькович — Конгрес „Церква в потребі”	26
Павло Савчук — Сонет	28
Скит — Сучасний „Ноїв ковчег”	29
** — З діяльності нового 38-го Відділу ООЧСУ	29
** — Віча, резолюції	30

**ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ**

Немає української родини без української книгозбірні!

Немає української книгозбірні без видань ООЧСУ!

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Малапюк: Illustrissimus Dominus Maze- ра — тло і постать, стор. 32	0.50	В. Січянський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25
Е. Малапюк: Малоросійство, стор. 36	0.50	П. Мірчук: З мого духа печаттю (25- ліття ОУН), стор. 30	0.25
Е. Малапюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00	П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50
Е. Малапюк: Нариси з історії нашої куль- тури, стор. 80	0.50	П. Мірчук: Під покров Богородиці (свя- то УПА), стор. 32	0.25
Е. Малапюк: Остання весна — (поезія) стор. 104	1.50	П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
* Історія Русів, стор. 346	3.00	С. Збараський: Крути, стор. 104	1.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75	Г. Косинца: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
Д. Донцов: Правда прадідів великих, стор. 95	0.50	П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та йо- го доба, стор. 410	6.00	П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00	П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (тра- гедія на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська уго- да, стор. 100	0.50	П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25	М. Островерха: На закруті, стор. 142	2.00
О. Оглоблин: Думки про сучасну україн- ську історіографію, стор. 87	1.50	М. Островерха: Великий Василяннин, стор. 48	0.50
А. Княжнинський: На дні ССРСР, стор. 232	2.75	М. Островерха: Гомін з далека, стор. 127	1.50
У. Самчук: Чого не гоїть вогонь (роман) стор. 288	3.75	О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
Ф. Одрач: Шебетун (повість), стор. 294	2.50	О. Запорожець: В одвічній боротьбі стор. 370	2.00
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50	М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та ви- никнення трьох східнослов'янських націй	2.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній сніг, стор. 44	0.50	Хосе Ортега: Вунт мас	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, стор. 154	1.25	Вадим Лесяч: Кам'яні луни	1.50
М. Щербак: Вагаття (лірика), стор. 64	0.75		
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25		
В. Гришко: Панславізм в советській істо- ріографії і політиці, стор. 37	0.25		
В. Кравців: Людина і воєк (сл. п. Р. Шу- хевича-Чупринки), стор. 31	0.25		
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962 1963, 1964 (тверда оправа)	6.00		
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15		
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K
P. O. Box 304, Cooper Station
New York 3, N. Y.

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

РЕДАКЦІЙНА

ЗАПОВІТ КОМАНДИРА

П'ятнадцять років ділить нас від хвилини, коли обірвалося життя великої людини, з якою були душі, серця і змагання нас усіх, кожного українця. Кур'єр із зброєю в руках пробився через большевицькі окупаційні кордони й приніс вістку, що на своїй підпільній квартирі в селі Білогорці у боротьбі з частинами НКВД поляг Залізний Командир УПА генерал-хорунжий Тарас Чупринка. Виконуючи свій найвищий обов'язок служби Батьківщині, згинув смертю героя безстрашний титан боротьби за Волю і Правду України, член 10-го куреня пластунів-сеньйорів „Чорноморці”, Генеральний Секретар Військових Справ УГВР, Голова Проводу ОУН на Рідних Землях, Головний Командир Української Повстанської Армії і легендарний герой нашої визвольної війни. Вістка про те, що, оточений частинами МГБ у командному бункрі в лісах Білогорці, ген. Чупринка впав у бою з усією своєю особистою охороною, була одним із найважчих ударів, що їх ми зазнали після останньої війни.

Загинув Залізний Командир на стійці, в боротьбі, на полі слави. Але духом він невмирущий, бо своє життя пожертвував для невмирущої ідеї. Досить багато вже написали про нього, ще більше буде написано колись, але ніхто не зможе як слід зобразити його величної постаті, бо дійсність його життя була багатша за букви на папері. Командир живе далі — не лише в наших серцях, але і в діях та надіях всього нашого народу. Кинена іскра жертвенної любови не потахла під Білогорщею. В народі прийнявся дух спротиву Чупринки.

Своїм твердим життям і героїською смертю написав Командир заповіт для українців взагалі, а для нас, емігрантів, зокрема. Той заповіт замкнений передусім у його „Зверненні Воюючої України до української еміграції” з 1949 року, в якому Командир УПА закликав нас до єдності і взаємної пошани, до моральної й політичної допомоги Україні. „Пам'ятайте, що

кожний українець за кордоном — це представник України. Воююча Україна вимагає, щоб українська еміграція невтомно несла правду про Советський Союз до всіх народів світу й активно мобілізувала їх до боротьби проти російсько-большевицького імперіялізму — цього найбільшого ворога людства”.

Чи всі ми на еміграції зрозуміли багатий зміст слів Командира і чи виконуємо його заповіт, записаний у „Зверненні”? Таке питання напрошується само собою, коли спостерігаємо гуляйполе в справах проблеми „зустрічей”, що в останніх часах сколихнули все українське громадянство на еміграції. Східна Москва вводить нового троянського коня в мури нашої Трої, щоб нас розкласти та відвернути наші очі від тієї мети, за яку віддав життя Залізний Командир. Дехто з нашого громадянства вірить вовкам в овечій шкурі, забуваючи, що ціль Москви не змінилася, а засоби до неї стали ще хитріші. Ніде правди діти, Москва вже досягнула частинно свою мету, бо вдалося їй черговий раз розсварити нашу спільноту. Навіть деякі чесні українці несвідомо обороняють справу „зустрічей” і „культурного обміну” з висланцями Москви, забуваючи, що ми ще далі ведемо війну з Москвою і що всякі зустрічі з наємниками ворога це диверсія на фронті.

Виступаючи з партизанськими відділами, об'єднаними в Українську Повстанську Армію, проти двох могутніх імперій, Командир Чупринка переконав увесь вільний світ, що в боротьбі вирішне значення має невгнута сила волі, перед якою мусить уступити й найсильніша зброя. Його безмежна посвята в боротьбі за визволення України казала йому бути шляхетним і справедливим; він ніколи й ніде не сплямив чести й доброго імені українського націоналіста. Велика віра в майбутнє була його рисою, а воля, велич і слава України були його найвищою метою.

Тої великої віри треба нам особливо сьогодні, коли большевицька імперія простягає свої кігті на нашу еміграцію, намагаючись позбавити її місії, що її має вона відіграти у вільному світі. Треба признати, що ворог має вже поважні успіхи, бо допомагає йому в цьому західній світ, в якому гроші стали ідеєю, а справедливість, лицарськість і героїство висмівають. Ідея і чин ген. Чупринки повинні нас навчити дисципліни й обов'язковости, а сам Командир є зразком того, який має бути справжній українець-патріот. Його заповіт наказує нам, щоб ми жили його ідеями та виховували своїх дітей у дусі тих ідей, яким служив Командир. Його заповіт вимагає від нас зробити все можливе, щоб чужі народи були якнайкраще поінформовані про Україну. Його ім'я стало символом великого прагнення та дії народу вибороти збройною боротьбою свою власну державу. А скільки в нас таких „політичних” емігрантів, що забувають, де сидить наш найстрашніший ворог! Вони, спантелечені лже-пророками, забувають, що всі заходи ворога спрямовані на наше знищення і що він висилає закордон тільки своїх довірених людей, хоч і з українським ім'ям.

Командир залишився з народом у боротьбі аж до своєї героїської смерті і не скапітулював перед ворогом у найтяжчих часах терору і знущань. Прихильники „зустрічей” забувають про той терор і муки народу на Рідних Землях і хочуть нас переконати, що „там усе змінилось”. Не здають собі справи, що цим викликають збентеження серед чужинців, які уважали нас досі за непримиренних ворогів Москви й комунізму, та сіють зневіру серед залишених братів у Краю, які покладають великі надії на еміграцію.

Під час другої світової війни Україна стала побоевищем двох імперіялізмів. Здавалося, що наш народ, утомлений і здесяткований довгою

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four
Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,
New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York 3, N. Y.

неволею й наїзниками, скапітулює. Але він, хоч попав під перехресний вогонь двох найбільших воєнних машин, викресав із себе таку силу, що вже в очах сучасників стала легендарною. Особа незламного Командира УПА стала символом непереможного змагу народу в боротьбі за волю. Він переконав народ, що нам не можна розраховувати на чужу поміч і узалежнюватися від чужинецьких сил, бо — як каже Леся Українка — „хто визволиться сам, той буде вільний, хто визволить кого — в неволю візьме”. Розгорнути воєнний фронт проти москалів, як імперіялістичного народу, почерез кордони поодиноких поневоленних народів і бити спільного ворога на кожному кроці зустрічі з ним — ось яке завдання передав нам ген. Чупринка. Суцільний фронт проти комунізму й Москви, а не „культурний обмін” і „зустрічі круглого стола” з висланцями советського уряду є конечною і реальною передумовою повної поразки нашого відвічного ворога.

Ген. Чупринка своїми безсмертними чинами направив усі помилки наших політиків з 1917-1921 років, отих усіх федералістів, антимилітаристів, есерів і драгоманівців, що заколисували народ до сну всякими „ізмами” і були рабами чужих, ворожих українській духовості ідей, хоч може й щиро прагнули своєї державности. Чупринка казав нам прямувати до єдності і спільної дії, змагатися за українську державу кожночасно і всюди там, де б'ється українське серце. Він нас переконав, що нам нічого надіятися на чужих і що патріотичним пустомельством ніколи не розв'яжемо української справи. А від нас, емігрантів, він вимагав, щоб ми зберегли на чужині любов до Батьківщини, боролися за її волю і несли славу українського імені та українську духовість у чужинецький світ.

Залізний Командир УПА був завжди правдивим християнином і розумним українським патріотом. Силу поборювати труднощі і витримувати знущання по тюрмах давала йому прищеплена колись матір'ю глибока релігійність. Він завжди носив на шії посвячений медалік, в Березі Картузькій та у львівській тюрмі кожного ранку й вечора застигав у молитовній задумі, за його почином політичні в'язні в Бригідках молилися щоднини. Який гарний приклад для наших літеплих християн, що для них ре-

ПІД ЗНАКОМ ЗРІВНОВАЖЕНОГО РОСТУ

(З приводу XIII З'їзду Організації Оборони Чотирьох Свобід України)

В часі великого міжнародного політичного, економічного і мілітарного напруження, в часі, коли в українському еміграційному житті бур'ян і перекотиполе намагаються за допомогою дрібного хитрунства і словесної еквілібристики видавати себе за вершок політичного розуму, що визначає єдиноправильний шлях визвольної політики, отже, коли в такому часі українська безкомпромісово самостійницька організація може ствердити свій ріст, то це значить, не пропала ще українська справа, ще не так то зле з еміграцією.

Тим приємніше ствердити нам те, що стверджують об'єктивні сторонні спостерігачі і на-

лігія є тільки святковим одягом, який витягають вони із скрині кілька разів на рік!

Тасмниця авторитету і значення ген. Чупринки лежить у гармонійному поєднанні серця й розуму, у рідкій сполуді гарних прикмет характеру та вдачі. Він був не тільки добрим воляком, але й чесним громадянином та розважним політиком. Мудрість і суворість, відвага й незламність, героїзм і непоборність характеризують цю велику людину нашої найновішої історії. З чистим серцем і ясними очима пішов він перед престіл Найвищого Судді, бо посвятив серце для великої ідеї і жив для неї чесно. Народ, якому Командир ціле життя служив, навіть не знає, де його могила, бо наш ворог, не признаючи ніяких святощів духа й законів загальнолюдської етики, нищить тлінні останки поляглих героїв. Але Командирові це байдуже, бо він завжди був скромний і не чекав ніколи на похвали і почесі. Він щасливий, бо спочив на Рідній Землі й за Правду свого народу віддав життя. Велика ясність променює від його великої жертви, перед якою навіть найбільш байдужа людина мусить схилити в пошані голову.

Сьогодні, з відстані 15 років, надлюдська сила духа Командира ясніє ще могутніше, ніж тоді, коли він повстанців у нерівний бій і коли криваві події охоплювали нас і наше довкілля. Полум'яною постаттю стоїть він нам перед очима на тлі збайдужіння, відступу із суспільно-політичних фронтів та отупіння частини нашої еміграції.

Віть деякі політичні противники, а саме, що Організація Оборони Чотирьох Свобід України зайняла принципову позицію в усіх справах, важливих для дальшого політичного розвитку нашої еміграції, в питанні боротьби українського народу в Україні, що не здається, що готує кадри, але не для „співжиття” з поневолювачем, а для того, щоб його раз назавжди здихатись.

І що дуже важно це те, що, всупереч т. зв. політичній декон'юнктурі і в протизагу рідному малодушшю і „реалістичним” та „реалітетним” затіям, зросла за останні два роки моральна і матеріальна підтримка еміграційного загалу для політичної дії ООЧСУ.

Це було виразно видно для кожного учасника XIII З'їзду, і це показали три звітні доповіді Головної Управи й підтвердили численні усні та письмові привіти під час ділових нарад і бенкету в суботу 20 лютого 1965 р. І нарешті відбилось це, мов у дзеркалі, в факті численнішої, ніж досі, участі представників молодшого покоління, зокрема на бенкеті у Великій залі Народного Дому в Нью Йорку.

З добре опрацьованих звітів голови ГУ ООЧСУ мгра Є. Лозинського й фінансового та суспільно-політичного референта п. І. Винника можна відзначити, як показники росту Організації, такі моменти: а) заснування 9 нових Відділів, що є успіхом цілої Головної Управи, а зокрема організаційної референтури; б) значний зріст фінансової бази і активізація зовнішньополітичної праці: в) в звітному часі Організація провела два пікетування перед советськими амбасадами, в Нью Йорку і в Вашингтоні, що їх метою було звернути увагу на те, що Ахїллевою п'ятою московсько-большевицької імперії є Україна та її визвольна боротьба по обох боках залізної заслони. Ці пікетування, як також численніші, ніж у попередніх роках, політичні доповіді, віча, панелі у різних осередках ЗДА здійснено завдяки жертвенності, ідейній поставі загалу нашого членства і всієї української патріотичної еміграції, завдяки посвяті таких знаменитих доповідачів, як д-р М. Кушнір, д-р П. Мірчук, проф. І. Вовчук, проф. Л. Шанковський, ред. І. Білинський, ред. В. Да-

виденко, проф. М. Чирівський і ін., завдяки ініціативності і видержливості суспільно-політичної референтури, очолюваної п. І. Винником. З інших сторінок і форм діяльності ООЧСУ можна згадати широко проведене відзначування Акту 30 червня 1941 р., Свята Героїв, роковин смерті ст. п. Бандери, зустрічі українців Канади і Америки, відселення пам'ятника Шевченкові, січневі і листопадові дати. На окремому уявляю заступує культурно-видання діяльність ООЧСУ, притягування молоді, активний спротив розкладовим затіям на шостого смертельного ворога — Москви і т. д. Головний редактор „Вісника” виявив влучно механіку зароджування і більшого чи меншого — залежно від талантів і умовин праці — здійснювання тем, що деколи служили поштовхом для інших пресових органів. Він висловив щирі подяки і призначення в розбудові журналу для членів Редакційної Колегії, Головної Управи, авторів і співробітників та накреслив перспективи „Вісника” на тлі внутрішньої і зовнішньої політики.

Голова ГУ ООЧСУ мтр. Є. Лозницький, закінчуючи свій звіт, сказав:

Ми об'єдналися в Організацію Оборони Чотирьох Свобід України для того, щоб робити українську політику безосередньо в ЗДА і на середньо у вільному світі. З досвідом знаємо, що нагріх може злитися лише сильна і здорова організація з добре розбудованою мережею. Тому у внутрішньо-організаційній праці ми мусимо змагатися по скріпленню її новими, варієтними під'їїями і інтелектуальним оглядом членами. Молодь, а передусім студенти, природно, становить резервар нових кадрів нашої організації, і тому особливу увагу мусимо присвячувати молодітим організаціям. Українська нація перебуває в стані важкої і затьожної боротьби з сильним, лукавим і жорстоким окупантом. В останніх роках московсько-большевещувачка імперія переживає серйозну дійсно-політичну і економічну кризу, і щоб не поникнути по своїй слабелі, намагається використувувати всі сили міста Заходу, а зокрема намагається йому підступити і об'їїдну політику коєкзистенції. До цього наша еміграційна організація, перебуваючи на силі, не готова, не підготувана, об'їїдності і заступає бути приготувана, об'їїдності і заступає

Варує до уваги неспряглені умовини для нових української книжки, а зокрема з наліковому тематикою, і белетристики з матеріалістичними сюжетами, заходять потреба пошукати ейдентичну діяльність ООЧСУ на варієтні книжки наукові і белетристичні, а зокрема інформативно-пропагандивні брошури. Заходять потреба збільшити об'єм „Вісника”. Для пошукання діяльності ООЧСУ і організації УВФ власна газета, хот би так не виступити, є більшою конезною, бо одною з функцій нашої Організації є вірне інформування і своєчасна пересторога нашої громади.

Дої ми замало присвячували увагу культурно-просвітницьким діянням того різні шарлатани експортістичної ейдентичної праці, націоналістичних ідеологів, а не лише претстиматичних ідейних знатення. Заходять потреба посилення тамтешнього ООЧСУ новими кадрами. Про плян книжки домі у Вашингтоні для ООЧСУ і прижиттєвня в ньому станції українського Представництва АБН будуть вже мова на з'їїдні голів Відділів ООЧСУ. Для майбутньої Головної Управи потрібно унововаження згідно з статутом на купно згаданого Лому, щоб приступити до збіркових кампаній і комєрційних заходів.

Перед нашою Організацією стоять великі завдання, однак, коли ми зважимо, що станоматище на рідних землях, криває жертви наших братів і сестер, то наші — навіть і найбільші — тріють будити неспівмірними з жертвами Краю. Тож привертнім у себе мораль і ентузіазм націоналістів 20-их і 30-их років, щоб у наших праці заминує дух тих, що загинули у боротьбі за волю України. Добро Батьківщини — навічати справа, говорити її рідними. Скажимо її ми собі її слова. Не відступити і камітуйся, але перемога.

ПОСТАНОВИ І РЕЗОЛЮЦІЇ

XIII З'ЇЗДУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ
(20 і 21 ЛЮТОГО 1965 Р.) НЬЮ ЙОРК

Привітти

З'їзд пересилає привіт Президентові ЗДА — Лінденові В. Джансонові.

З'їзд вітає Ієрархів обох Українських Церков і Владик підпільних Церков України та висловлює свій подив за їхню стійкість в обороні ідеалів Христової віри та українського народу.

Зокрема З'їзд вітає з піднесенням до гідности Кардинала Первоієрарха Католицької Церкви, Верховного Архиепископа і Галицького Митрополита, Іх Емінінцію Кир Йосифа Сліпого, великого страдника за Церкву та вірних, і пересилає Йому вирази сльобокої пошани та любови.

З'їзд вітає незламний український народ і його політично-революційний провід, Провід ЗЧ ОУН та його Голову, Степана Ленкавського, Центральний Комітет АБН і його Президента, кол. прем'єра України, Ярослава Стецька, українську молодь, що ставить спротив московському окупантові в обороні ідеалів української нації, Український Конгресовий Комітет Америки і всі українські організації та установи, що стоять на засадах визвольної боротьби за державну незалежність України.

З'їзд вітає д-ра Дмитра Донцова, глибокого мислителя українського націоналізму, що зайняв особливе місце у процесі формування української державницької думки, і бажає йому ще багато років творчої праці.

З'їзд доругає новообраній Управі вислати вислови нашого здоволення і деклярувати нашу всебігню підтримку всім тим сенаторам і гленам Палати Рєпрезєнтантів, які останнім часом піднімали голос в обороні України.

Церковні справи

1. З'їзд радіє з приводу піднесення Верховного Архиепископа і Митрополита Кир Йосифа Сліпого до гідности Кардинала і додає в цьому відзнаєнні також вшанування Апостольським Престолом нашої мужєницької Церкви в Україні.
2. З'їзд підтримує ідею встановлення Українського Католицького Патріярхату, видєвигнену Іх Емінінцією Кардиналом Йосифом

Сліпим під час нарад Всєленського Собору, і сприяє створєнню Патріярхату Української Православної Церкви.

3. З'їзд заявляє за введєння в Богослужбах в Українській Католицькій Церкві живої української мови.

Молодь

1. З'їзд стоїть на становищі, що справа доростаючого українського покоління, справа збереження національного облизгя молоді не є справою самої тільки молоді, але вона, безперєзно, належить до найважливіших завдань всього єміграційного суспільства, а тому закликає все гленство ООЧСУ постійно й всебігню підтримувати виховні та освітні намагання СУМА, ТУСМ'у і інших молодєгєх організацій, що їх цілі відповідають українському національному розумінню завдань молоді.
2. З'їзд ставить перед гленством ООЧСУ пекугу вимогу довести до свідомости всього громадянства ту незбиту правду, що моральна постава старшого громадянства до української визвольної справи, що його ентузіязм, відданість, жертвенність для визвольної дії, як теж активна підтримка праці і зусиль молоді є основним стимулюючим гинником у формуванні українського національного облизгя молоді.
3. З'їзд заступає погляд, що однією з пригин відходу молоді від українського зорганізованого життя є недостатне зацікавлення молоддю збоку старшого громадянства.
4. З'їзд, доцінюючи знаєння і потребу виховання українського молодого покоління в українському національному дусі, піддержує творєння шкїл українознавства та кладе натиск на конєгність навгання предметів українознавства в усіх українських парохїяльних і світських школах.

Внутрішній відгїнок

1. З'їзд таврує намагання деяких груп української політичної єміграції пристосувати політичну концепцію коєкзистєнції до плят-

АБН

1. З'їзд стоїть на становищі, що АБН, як форум зовнішньої визвольної політики, набирає в теперішніх політичних умовах особливого значення.
2. З'їзд заступає погляд, що АБН є платформою, з якої ми можемо не тільки деконспірувати і компромітувати політичні потягнення, намагання розкласти зсередини антикомуністичні табори вільного світу та советські ідеї, що йдуть на підбій вільного світу, але також протиставити ворожому більшовицькому змістові свій власний, український зміст.
3. З'їзд підкреслює, що АБН, як платформа дій на зовнішньому відтинку, може дати антикомуністичному світові ключ до розуміння основ і напрямних московської політики, може дати народам вільного світу, принаймні антиматеріалістичним таборах — християнську універсальну українську політичну концепцію, якої вільний світ досі не має і яка є конезною саме тепер, як протизага до советської універсальної концепції „соціалістичного гуманізму”.
4. З'їзд вважає: 1) що надійшов уже час, коли, щоб оборонити свою власну державу, хоза б і наймогутнішу, треба боронити кожну іншу державу в такій самій мірі, як і свою; 2) що АБН, який підносить принцип свободи людини і народів, справедливості й віри в Бога, особливо до того предистинований, щоб внести у світ свідомість, що змагання, яким огорнені народи світу, не є тільки змаганням дипломатії, ані тільки змаганням розвідок, ані тільки змаганням штабів, — але є боротьбою за тих моральних критеріїв, що мають формувати життя людини; 3) що сьогодні виникла боротьба за саму моральність, і в цій боротьбі переможе той, хто, не занедбуючи і дипломатії і зброї, саме на тому відтинку буде сильнішим.
5. Доцінюючи важливість праці на зовнішньому відтинку, З'їзд стоїть на становищі, що на цей відтинок треба спрямувати відповідні людські сили і підбудувати їх дію потрібними матеріальними засобами.
6. З'їзд закликає новообрану Управу докласти зусиль для створення постійного представ-

ництва Українського Визвольного Фронту у Вашингтоні.

**

- З'їзд дорузає новообраній Головній Управі подбати про оформлення при ООЧСУ окремих жіночих Відділів.
- З'їзд дорузає Головній Управі заактивізувати працю Інформаційного Інституту, зокрема у зв'язку з потребою спростовувати неправдиві інформації про Україну і українську проблематику в зужинному науковому і політичному світі.
- З'їзр висловлює здивування, що Головна Управа КПШ вважала можливим переголосувати незаконний внесок на зміну прийнятого попередньо і проголошеного під час відкриття пам'ятника Шевченкові в Вашингтоні, як теж в українській пресі, тексту пропам'ятної грамоти.
- З'їзд закликає Головну Управу подбати про створення тижневика, що є зокрема під цю пору доконце потрібним засобом ширення ідеї Українського Визвольного Фронту.

Керівні органи ООЧСУ: Іван Винник — голова.

До управи обрані: 1-ий заст. голови — Гнат Білинський, 2-ий заст. голови — Лев Футала, секретар — д-р Володимир Нестерзук. Члени управи: д-р Михайло Кушнір, д-р Петро Мірзук, д-р Степан Галамай, д-р Богдан Романензук, Володимир Левенець, інж. Євген Івашків, ред. Вячеслав Давиденко, д-р Микола Чировський, мгр. Іван Базарко, Богдан Казанівський і Микола Зауужний.

Контрольна Комісія: мгр. Євген Лозинський, д-р Іван Подригуля, мгр. Т. Казалуба, Богдан Мороз і Микола Ганущак.

Головний Суд: мгр. Михайло Дужий, Михайло Черешньовський, Михайло Гришков'ян, проф. Павло Савзук і д-р Олександр Соколишин.

**ПОДОБАЄТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ЗАПРЕНУМЕРУЙТЕ ВАШИМ БЛИЗЬКИМ
АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ, ЩОБИ
ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

Анатоль В. Бедрій

АЗІЙСЬКІ НАРОДИ І ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

Частина нашого громадянства легковажно ставиться до потреби українських політичних акцій на азійському континенті. Здається, головна причина цього — психічне наставлення діяти лише в засягу Європи й Північної Америки та фальшивий погляд, нібито допомога у визволенні України може прийти лише із Заходу.

Однак політична ситуація в Азії є переважливим чинником у реалізації справи визволення України. Російська імперія охоплює в Азії куди більші простори, ніж в Європі. Тому політика, що змагає до ліквідації Російської імперії, мусить бути спрямованою проти цієї імперії і в Азії і в Європі. Мусить бути продуманий і визначений соціально-політичний устрій в післяімперському періоді не лише для нині поневолених країн Європи, але також для поневолених країн Азії. Оскільки українська національна революція здійсниться внаслідок спільної визвольної боротьби всіх поневолених народів — це означає, що в цій боротьбі мусять брати участь разом з українцями не тільки білоруси, грузини, болгары і взагалі європейські поневолені народи, але також **рівночасно-рівнорядно** туркестанці, сибіряки, китайці, в'єтнамці, корейці.

Українська національно-революційна концепція є універсальною, себто згідно з нею народи Азії так само, як народи інших континентів, хочуть жити в своїх власних національних державах. З другого боку, російський імперіалізм, що стремить панувати над цілим світом, є ворогом народів Азії у не меншій мірі, як ворогом народів Європи, Америки та Африки. Значить, українська визвольна політика мусить шукати союзників не лише в Європі та в Америці, але також в Азії, зокрема в Японії, в Туреччині, в Пакистані, Індії і ін.

Через Антибольшевицький Блок Народів український національно-революційний рух на в'язав контакти з деякими співзвучними рухами Азії ще в першій половині 1950-их років. Опісля прийшов відомий договір про співпрацю між АБН і Китайською секцією Антикомуністичної Ліги Азійських Народів (АПАКЛ). Місія АБН на Формозі провела корисну акцію

протягом свого кількарічного існування під керівництвом В. Косика. Наші зв'язки поширювалися. Через АБН український визвольний рух ввійшов у контакти з турецькими, японськими, в'єтнамськими, корейськими і іншими центрами протикомуністичної боротьби.

Дальший етап затіснювання співпраці між українським визвольним рухом і азійськими національними силами почався, коли наші приятелі самі, з власної ініціативи, почали публікувати статті і памфлети про Воюючу Україну в мовах японській, турецькій і китайській. Азійські політичні діячі звертаються тепер до централі АБН з проською вислати представників АБН до своїх країн з доповідями, радіовиступами, інформаціями, літературою.

Є познаки, що входимо в третій етап, який характеризується початком наукової співпраці і — що важніше — початком міжнародних політично-дипломатичних акцій. І так, наприклад, наші японські й турецькі приятелі просять присилати їм наукову літературу з історії України, її культури та відносин з іншими країнами. Вони підготовляють переклади деяких українських наукових праць на свої мови.

В політичній площині треба згадати, що азійські народи через АПАКЛ прийняли ідею Тижня Поневолених Народів для відзначування в своїх країнах. Щонайважливіше, як видно з резолюцій 10-ої конференції АПАКЛ (див. „Вісник” за січень 1965 р.), вони рішили посилити заходи для скликання світового антикомуністичного конгресу. Це означає, що збільшуються можливості поставити питання розподілу Російської імперії на світовому форумі.

Все це є наслідком зростаючого впливу АБН в Азії, зокрема через надання АБН права голосу в конвенціях АПАКЛ, замість дорадчого голосу, що його мав він досі в цих конвенціях. Делегація АБН своєю великою рухливістю поважно вплинула на перебіг 10-ої конвенції, в якій взяло участь більше визначних політичних мужів світу, ніж в будь-якій попередній конвенції. Про дипломатичний та ідеологічний вплив АБН у колах АПАКЛ свідчить факт, що на прощальному бенкеті, урядженому китайськими урядовими кругами, в імені всіх

учасників конвенції доручено виголосити головну промову голові АБН, кол. прем'єрові Ярославові Стецькові.

Підсумовуючи сказане вище, треба ствердити, що з АБН співпрацюють тепер урядові представники кількох азійських країн. Вони трактують український націоналістичний рух як речника великої, але поневоленої нації. Вони щораз прихильніше ставляться до концепції АБН, зокрема наближаються до переконання, що російський імперіалізм є головним ворогом свободолюбних народів, а визвольні рухи всередині російської імперії є тою силою, з якою вони мусітимуть створити альянс. Дотеперішні успіхи визвольної політики показали, що в Азії є сприятливий ґрунт для дальших серйозних осягів в користь визволення України.

Критики АБН можуть завважити, що згада-ні осяги є поверховними, ефемеридними і не матимуть суттєвого впливу на перебіг світових подій. Але жадний уряд і жадний політичний рух ніколи відразу не стає по стороні нових міжнародних партнерів. Мусить проминути період взаємного пізнання, росту довір'я, закріплення традиції нового альянсу. **Незалежна українська політика** — нове явище в Азії. До недавня ніхто не чув там національного голосу України. І тому наведені вгорі осяги, хоч матеріально невхопні, треба розглядати як вступну фазу до більш реальних політичних потягнень. Це — фаза морально-концепційних здобутків, бо лише після визнання нової сили й концепції, згідно з якою ця нова сила (Україна) проявляється, починається дипломатична, економічна та військова співпраця.

Варто порівняти діяльність АБН з діяльністю групи т. зв. ЗП УГВР, щоб упевнитися в тому, котрим шляхом мають іти українці. Бачимо, що азійські народи можна присднати до дій, скерованих проти імперської системи „Советського Союзу”. зокрема т. зв. Української ССР, але ЗП УГВР пропонує навпаки: орієнтуватися на советофільство, як на єдину реальну політику для українців. Азійські народи дедалі більше переконуються в тому, що їх ворогом є російський імперіалізм, з яким вони мусітимуть воювати, а наші советофіли, зневірившись у можливості знищення цього імперіалізму, радять іти на мирну, легальну співпрацю з представниками ССР. Азійські народи схиляють-

ся до потреби дипломатичних акцій проти Советського Союзу, а наші коекзистенціалісти закликають вільний світ визнати правовість УССР. Вільні народи Азії рішають творити світовий антикомуністичний фронт, а наші пацифісти закликають до культобміну з советськими режимовцями. АПАКЛ все більше схиляється до необхідности зліквідувати Советський Союз, а наші слабодухи радять погодитися зі станом перманентного поневолення і виконувати політику тих західних політиків, які Україну вважають за провінцію Росії.

На міжнародному форумі АБН легше побоявувати одвертих ворогів, наприклад, біломосковських НТС, як ворогів з АЦЕН чи подібних організацій. Чужинці знають, що в зударі між НТС і АБН чітко стоять на протилежних позиціях росіяни і українці. І це переконує. Але коли виступають проти АБН представники АЦЕН, що нібито не є проти самостійности України, то логіку їхнього непередрішенського еволюційно - коекзистенційного аргументування розбивати тяжче. Такі люди можуть твердити, що Анголя — поневолена країна тому, що не є членом ОН, а Україна — член ОН може таки не є поневоленою. А вже дослівно можемо у нашу спину є часом уживаний чужинцями аргумент, що, мовляв, деякі „українські націоналісти” самі признають, що УССР — українська держава, отже нібито належить до тієї самої категорії, що Анголя.

Багато західних урядів знають про політику АБН і ОУН. Тому дійсно руйнівними, диверсійними є такого роду меморіяли, як той, в якому ЗП УГВР просить визнати УССР за самостійну державу і нав'язати з нею дипломатичні зносини. Тому найвища пора, щоб українська політична думка виразно виступила проти антиукраїнської діяльності таких товариств як АЦЕН.

Як і в минулих десятиліттях, жаден українець у вільному світі не зможе уникнути рішення: або по стороні Воюючої України, або по стороні капітулянтів. А найкращим засобом виєлімінування з національного фронту виломників будуть дальші, ще більші зусилля, згідні з національно-революційною концепцією визволення України.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

Д-р Михайло Кушнір

КРАЙ І ЕМІГРАЦІЯ

У вирі подій і гаморі полемік ми затрачуємо з очей очевидний факт, що еміграція є частиною народу. Бо українці на еміграції — це частина народу, що не має жадних інших, відрубних цілей поза цілями всього народу. Так ми думали, коли ми рішали залишитися на чужині, і так, коли триваємо в нашій постанові впродовж довгих років. Але є люди, які дали себе підбити ворожій пропаганді, що настирливо працює, щоб умовити в народ і еміграцію, що вони між собою різняться.

Ця ворожа пропаганда, що намагається за всяку ціну послабити й осмішити погляди еміграції, як завішені в порожнечі і суперечні з поглядами народу, поробила в серцях і умах українців великі шкоди. Протиставлення еміграції народові в Краю, голошене із зрозумілим озлобленням московською адміністрацією і комуністичною пресою в Україні, прийнялося, на жаль, і серед еміграції. Як же часто чуємо легкодушно висказувані погляди, що „Краї нічого не знає про еміграцію”, що „еміграцію не береться до уваги в Краю”, що „еміграцію Краї легковажить”. Серед емігрантів зродився комплекс меншовартости у відношенні до Краю, головна небезпека якого в тому, що не добачаємо різниці між злом і добром, слухністю і фальшем, аспіраціями народу і намаганнями режиму та приватними поглядами одиниць.

Щоб з цим покінчити, мусимо усвідомити, що люди в Краю діляться, подібно як на еміграції, на розсудливих і глупих, на думаючих і бездушних, отже в жадному разі не можемо генералізувати поодиноких виповідей. Але передусім не треба забувати, що народ в Краю і частина народу на чужині, себто еміграція, складаються з двох родів людей: з таких, що відчують відповідальність за долю нації, сповнені постійної турботи за цю долю, і з таких (а вони завжди в більшості), які турбуються головню своїми приватними справами.

Національна справа спирається на цих перших. Це вони, під займанщиною, організують політичний опір, це вони організують, коли вважають, що виникла цього потреба, національні повстання, це вони складають жертви

на національні цілі. Це вони, в незалежній державі, є елементом ладу, патріотизму, традиції, служби публічній справі, а також і творчої думки та політичної ініціативи. Ті інші є пасивною юрбою, яку ведуть ті перші, юрбою, що йде менше або більше охоче за їх прикладом, а деколи навіть їм протиставиться. І одні й другі приявні в усіх суспільних верствах. Про приналежність до одних або других не рішає ані освіта, ані суспільна позиція, ані родинна традиція, ані тим більше маєток. І саме цих перших маємо на увазі, коли говоримо про Краї і еміграцію.

Еміграція і нарід в Україні відчують і думають те саме. Еміграція і далі, подібно як і нарід в Україні, не вірить окупаційній системі і людям, руки яких липкі від крові і сліз народу, навіть коли вони голосять найкращі ідеали. Доки в Україні залишиться при владі хоча б тільки одна особа з тих, які є відповідальні за неволю, визиск і мучеництво народу, доти не повіримо в жадну нову добу, не зважаючи на те, що про неї співали б усі „лебеді”, не зважаючи на те, що про неї говорили б усі подвижники „відлиги” на еміграції, усі оборонці коначности лібералізації становища еміграції до совєтської України, всі відкривачі і звеличники політичних реалітетів та прихильники культурного обміну, всі радники „круглого стола” та визнавці еволюції комунізму „в нашій державі — УССР”.

А втім, еміграція не є нічим іншим, як тільки частиною народу. І тому відношення комуністичної пропаганди до еміграції є для нас, емігрантів, мірою чесности і незалежности режиму в Україні. Доки буде тривати ганебна пропаганда проти еміграції, доти буде це свідомством, що режим в Україні не служить інтересам народу.

Українська політична еміграція — це тло для життя сучасної України. Тло контрастуючих барв, на яких яскраво виступає становище в Україні. Якби еміграція не була, то про Україну знали б у світі тільки те, що хотів сказати окупант.

Не зважаючи на віддаль, час і простір, вплив еміграції на життя Краю дуже великий і різно-

сторонній. Передусім — вплив на дії самого окупанта. Якби не було еміграції — це був би тільки діалог напасника з жертвою. Коли ж еміграція існує, то хоч це є також діалог, але в присутності свідка, який насторожено прислухається і вислухані речі не замовчує.

Подруге, еміграція має вплив на саме суспільство в Краю. Джерела, інспіровані окупантським режимом, поширюють вістки, що люди в Україні про еміграцію не хочуть знати, що вони нею не цікавляться, не знають прізвищ визначних еміграційних політиків. Яка нісенітниця! Так, неначе б у цій проблемі йшло про те, щоб люди в Україні знали прізвища еміграційних провідників. Ніхто зі здоровим глуздом на еміграції не думає про те, що політичні проводи існують для того, щоб у відповідний момент приїхати до Краю і перебрати владу по окупантах. Проблема еміграції, як вартості для Краю, засновується на тому, що вона взагалі існує, а не на тому, які вона має титули.

Очевидно, що українське суспільство в Краю не багато знає про наше емігрантське життя. Що більше, коли доходить туди та чи інша вістка про наші чвари, то тим суспільством трясє глуха лють, що еміграція свариться. Але це все дрібниці, сповиті найважливішим фактом, що еміграція взагалі існує. Є це факт у житті українського народу майже нематеріальний, як знаки в алгебрі, але, як і в ній, факт конкретний. Факт існування еміграції вписаний у психічний овид української людини 60-их років нашого століття.

Треба тут додати, що є й другий ступінь у відношенні Краю до еміграції. Край не тільки відчуває, що еміграція існує, але й сподівається, що вона діє, скріплює сили, громадить енергію.

Характер і вартість еміграції залежить від неї самої. Її теж справою є ступінь зв'язання з народом і служення його цілям. Еміграція має, отже, подвійні цілі: одна — це збереження свого обличчя, характеру еміграції, друга — це зв'язок з народом. Цілі ці не однозначні, але залежні одна від одної. Чим більший ступінь еміграційної свідомості, тим більша можливість і здібність служити народові. Клич винародовлення еміграції так само шкідливий, як голошення недоцільності існування еміграційного

суспільства. Можна сказати, що можливість еміграції служити Краєві зумовлена існуванням еміграційного суспільства. Очевидно, є винятки з правила, але така життєва засада. Хто не є лояльним членом еміграційної суспільності, той рідко коли буде добрим патріотом, вірним сином народу.

Існують тенденції серед деяких одиниць, а то й політичних груп еміграції до нав'язування контактів із „краєм“, що є в дійсності тільки контактами з режимом, — з поминенням, а навіть явним легковаженням еміграційного суспільства. Ці тенденції шкідливі, бо вони ведуть до занедбання реальних і важливих обов'язків у користь фікції. Сміливо можемо окреслити боротьбу з еміграційним суспільством, чи його легковаження, як діяння проти народу.

Національний потенціал еміграції залежить не тільки від її зв'язків з народом (не з режимом!), але також від її внутрішньої зціленості, як нового суспільства.

Придатність еміграції для народу залежить від ступня свідомості спільноти емігрантів. Денаціоналізація — це відхід не тільки від свого народу, але й від еміграційного суспільства.

Коли ми залишилися на еміграції, то хіба тому, щоб діяти. Отже пригляньмося деяким проблемам, які зумовлюють чинну поставу еміграції, її боротьбу.

Все, що говорить про нелюдність комунізму, є правдою. Правдою є табори примусової праці з їх мільйонами мучеників. Правдою є таємна поліція з її катівнями. Правдою є те, що ніколи й за жадну ціну світ цієї системи ненависти прийняти не може. Але, крім цих усіх очевидних правд, є також правдою, що комунізм виступає з певним змістом, з певними твердженнями. Змістом є вже сама комуністична доктрина, яка для багатьох людей на Заході має приманливі первні. Змістом є періодичні концепційні і тактичні апікації, які комунізм з великою спритністю ширить по світі. Чи вистачить на їх унешкідливлення проголошувати порожню змістом і зле написану протестаційну і тавруючу відозву або кілька резолюцій протестаційного віча?

Бігання по світі і кричання про табори примусової праці — це ще не все, бо як учить досвід, Захід вважає, що Колима і Караганда лежать далеко, і що коли б навіть вони могли

бути перенесені на Захід, то вони змінилися б і злагідніли. Отже, самих таборів не вистачає, треба ще розшифровувати, компромітувати, видобувати сенс того змісту, яким комунізм частує вільний світ. І тому комуністичному змістові — протиставляти власний зміст.

Комунізм раз-у-раз змінює обличчя спокуси. Він у постійній офензиві і тисячами каналів висилає свої щораз нові зразки в новому опакуванні. В своїй новій, наприклад, тактиці комуністи презентують світові формули, що з них деякі мають велику динаміку. Завдання української еміграції — створити плятформу, з якої ті формули були б правильно насвітлювані. Коли б еміграція не вмiла виявити фальшу в поодиноких комуністичних твердженнях і не мала б на них правдивих відповідей, вона не була б політичною еміграцією. Отже, йдеться про боротьбу на інтелекти.

Саме тепер большевицький режим намагається переконати українців на еміграції, що комунізм після періоду проб і змін викристалізувався у велику, понадчасову, гуманістичну концепцію, яка несе людині щастя і радість. В минулому, мовляв, були помилки і терор, були табори примусової праці і тортури, але все це минуло, і тепер усе змінюється. Навіть Скрипника регабілітовано. Чи ця пропаганда, подавана в сотках і тисячах відмін, не вимагає глибоко передуманих відповідей?

Або праця штабу „комуністичних християн”, інкубатора формул для комуністичних тверджень? Одним із них є твердження, що комунізм — природна фаза історії, крізь яку людство мусить перейти. Далі твердження, що при тому стані речей християнська Церква у вільному світі повинна шукати форми співжиття з комунізмом, щоб взагалі встоятися. І чим скорше це зробить, тим для неї ліпше.

Або, коли йдеться про українські справи, одно з тверджень проголошує, що „суверенна” Україна, як усі інші держави, мусіла б опинитись у сфері одного з двох існуючих бльоків, Вашингтону або Москви, і те, що Україна вже є „союзною державою” в советському бльоці, в тому бльоці, що опановує цілий світ — це запорука всебічного її розвитку. І чи не чуєте вже відгомону цього політичного „реалітету” у висказах, заявах, твердженнях деяких українських еміграційних політиків? І чи не бачи-

те впливу цього „реалітету” у виявах „відлиги” на еміграції, у домаганнях лібералізації становища еміграції до советської України, у ноті ЗП УГВР, що закликає держави вільного світу нав’язати дипломатичні стосунки з УСССР, отже визнати її законною державою українського народу?

Або вказування на сучасний стан в Україні: будівництво, розвиток промисловости, ліквідація неграмотности, розвиток шкільництва, науки, літератури, мистецтва і т. д., як на доказ успішности комуністичного устрою.

У всіх цих твердженнях, які йдуть на підбій українських і не-українських умів, криється фальш, але зовнішня шата твердження, приклади й ілюстрації звичайно повні помисливости і деколи півправди. Не треба думати, що вони нешкідливі і не впливають на людей. Навпаки, і доказом цього є цілий ряд подій, заяв, еунціяцій, становищ, які мали місце в українській еміграційній спільноті впродовж останніх місяців. Візьмімо тільки „Деклярацію ЗП УГВР” з нагоди 20-их роковин створення Української Головної Визвольної Ради. Вона приховує поза псевдопатріотичними фразами повне відступство від революційно-визвольної концепції УГВР з 1944 року, приймає концепцію еволюції комуністичної системи стоїть за „встановлення дипломатичних взаємин з УСССР”, за „культурний обмін між УСССР і вільними народами”, за нав’язання до „діючих тепер сил української самооборони”, до яких зачисляє не тільки „діячів української культури, але також діячів державного, господарського і партійного апарату”. Отже в засаді та декларация стверджує, що ЗП, відкинувши революційно-визвольну концепцію УГВР, дійшло, по 20-ох роках перебування на еміграції, до утожнювання своєї ролі з обороною і заступництвом позицій і прямувань окупантського режиму в Україні.

Або згадаймо інші події на полі політичного відступу і капітулянтства, яких ми були свідками в минулому році, отже: еунціяції п. Марії Клячко, яка славить досягнення сучасної советської України, запрошення кагебіста, Юрія Кочубея, Українським Студентським Клубом при університеті Ратгерса і намагання запросити советських „діячів культури” на відслонення пам’ятника Тарасові Шевченкові

в Вашингтоні, а навіть наївна відповідь деяких культурних діячів еміграції на „Слово” Москви і всі ганебні конференції „Круглого стола” і зустрічі з „бригадою” Колосової в ЗДА та в Канаді, скандальне прийняття цієї ж „бригади” КУК’ом і націонал-комуністична вилазка на літературному вечорі з нагоди з’їзду Об’єднання Українських Письменників на еміграції — „Слово”.

І тому одним із головних обов’язків української еміграції є безупинне досліджування пропагандивних фаз наступаючого комунізму і негайна їх деконспірація.

Трагедією сучасного політичного світу є те, що немає в ньому іншої універсальної концепції, крім концепції комунізму. Світ зцілюється в одне, але ніхто, крім комуністів, не хоче взяти відповідальності за цілість. Політика поодиноких держав, навіть політика ЗДА, ведеться егоцентрично і на засаді поодиноких партикуляризмів. Немає великих загальних концепцій, які брали б до уваги те, що надійшов час, коли — щоб оборонити свою власну державу, хоча б наймогутнішу — треба боронити кожну іншу державу в такій самій мірі, як свою.

Запізнення світової політичної думки використовують большевики для свого універсалізму, і в останніх часах вони зробили в тій ділянці багато небезпечних кроків. Комунізм вийшов із матеріалістичної думки Заходу. Він здистансував свого батька в послідовності, напрузі й безоглядності, але немає сумніву, що коріння цієї концепції криється — тут. У своїй новій фазі натиску на Захід і в плані розкладу його зсередини пригадали в Кремлі про існування великих матеріалістичних наверствовань у країнах вільного світу. А в наступі penetрації — це ідеальний союзник! Коли йому тільки довести однорідність та посвояченість залогень, — висліди можуть бути потрясаючі. Саме в цей момент комунізм починає звертатися до тих своїх природних союзників на Заході і пропонувати їм творення спільного „гуманістичного” фронту, як перед другою світовою війною з подібних міркувань він закликав ліві партії творити спільні „народні фронти”.

Цю небезпеку мусить українська політична еміграція, як не подолати, то принаймні своєю працею причинитися до подолання її цілим антикомуністичним світом. На боротьбу з нею

виступає антиматеріалістичний чинник. Він перебуває також у різних постатях і в різній напрузі в країнах Заходу, він є всюди, хоч його мобілізація й усвідомлення ним завдань не всюди задовільні.

Ідеологічна боротьба ведеться тепер уже на кожній точці земної кулі. За залізною завісою у своїй оголеній постаті, на Заході під різними претекстами і в різних родах камуфляжу. Українська еміграція має обов’язок брати в цій боротьбі найактивнішу участь.

В суспільному житті ми особливо вразливі на нематеріальні чинники, що сприяють нашій особливій активності в період мобілізації антиматеріалістичного табору. Цим нашим прикметам треба надати властивого напрямку, щоб вони не марнувалися і не розпоршувалися. Тому необхідно здати собі справу з політичної ситуації у світі в її найглибших укладах. А пробуджувати це усвідомлення має політична думка еміграції в своїх безупинних намаганнях розкрити зміст і силу сучасного світу, їх негайно зрозуміти і політично опрацювати та використовувати.

А які ж це найглибші уклади політичної ситуації, що стимулюють саме тепер боротьбу Краю і еміграції?

Є декілька стрижневих моментів цієї політичної ситуації, але за найважливіший можна вважати злам віри, що комунізм може бути успішною формою організування суспільств. Передусім наступив наглий, глибокий, невідхильний зворот у збірній людській психіці на Рідних Землях: нагле усвідомлення нікчемности комунізму, як спричинної сили. Усі явища, які спостерігаємо від деякого часу, є симптомами цього самого засадничого процесу, що проходить по через советський бльок. Але, очевидно, це не значить, що сила московської імперії вже викінчується, або що по спробах злагодження курсу не прийде проба сталінського варіанту. Це означає тільки, що час і для Советів не стоїть на місці.

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ

„В І С Н И К”!

Д-р Петро Мірзук

ЗА ЧІТКІСТЬ ІСТОРИЧНОЇ ПРАВДИ

(До питання державницької традиції визвольних змагань 1917-1923 рр.)

Відоме твердження, що „історія є учителькою життя”, згідне з правдою лише тоді, коли той, хто хоче вчитися з історії, знає історичну правду і правильно оцінює кожний історичний факт.

Оця заввага має особливе значення для нас, коли ми самі вивчаємо й аналізуємо визвольну боротьбу українського народу в періоді 1917-1923 років і коли вчимо інших історії того часу. Бо хоч від того періоду минуло вже майже 50 років, у нас ще й досі не встановлено історичної правди та правильної оцінки його цілості і окремих моментів. У нас ще й досі залюбки фальшують історичну правду, підмінюючи її вигадками партійної пропаганди, ще й досі вперто не допускається дійсних творців державницької традиції того періоду на належне їм місце в історії, а замість них висувається на постаменти, призначені для національних героїв, того, хто був руйніником української державности.

Конкретно:

В момент, коли під ударами революції розвалилася московська царська імперія, в Україні, поруч відродженої стихії національних почувань пробудженої української нації, виступили наверх дві зорганізовані сили: українські самостійники, очолені Миколою Міхновським, і „українські” соціалісти, очолені Володимиром Винниченком. У перших днях здавалося, що ті дві сили з'єдналися в спільному змаганні за права українського народу, бож створення Української Центральної Ради було вислідом спільного зговорення обох тих сил. Але в дії аж надто швидко виявилось, що це була спроба з'єднати вогонь з водою.

Українські самостійники поставили відразу чітку вимогу негайного відокремлення України від Росії, створення суверенної, ні від кого незалежної Української Держави та заключення миру з Центральними Державами, і взяли за організування сильної, дисциплінованої української армії, яка повинна була стати на кордонах України, щоб відбивати всяку напасть імперіалістичної Москви.

„Українські” ж соціалісти поставили своєю ціллю — „не одриватись од Росії”, рішуче поборювати вимогу державної самостійности України як „шкідливу для справи всеросійського соціалізму”, і недопустити до творення української армії, бо це — „мілітаризм”.

Ці дві сили були рішуче протилежними одна одній. Ті, що їх репрезентантом був Микола Міхновський, були українськими самостійниками-державниками; ті, що їх репрезентував Володимир Винниченко, були принциповими ворогами державної самостійности України, борцями за соціалізм в Україні, яка мала залишитися складовою частиною російської „соціалістичної” імперії. Це незаперечна правда, і вже найвищий час, щоб ця історична правда чітко зарисувалася в свідомості кожної української людини, щоб ми не дозволяли більше нікому фальшувати її побрехеньками колишніх соціалістичних „отаманів”.

Те, що діялося в Україні в роках 1917-1921, було насамперед вислідом завзятої боротьби між цими двома внутрішньоукраїнськими силами, що їх ми назвали. Ініціативу й верховодство перехопили в свої руки вже на самому початку соціалісти. Не тому, що за ними стояла, може, більшість українського народу, а тому, що „українських” соціалістів піддержували повністю в їхній боротьбі проти українських самостійників-державників російські, жидівські, польські, які мали тоді в Україні свої чисельні міцні партії.

Перемога „українських” соціалістів над українськими самостійниками - державниками була могилою для державної самостійности України, в яку вже не важко було москалям трутити домовину нашої волі. Не Керенський, не Троцький і не Ленін, а Винниченко і Порш „унешкідливили” Міхновського й видали його в руки російського суду; не москалі, а „українські” соціалісти зліквідували зорганізовані Міхновським українські збройні сили законами й наказами про демобілізацію української армії в часі, коли Україна була в стані війни з червоною Москвою, та пляновим деморалізу-

ванням українського вояцтва демагогією соціалістичної пропаганди. Тією своєю роботою саме вони, „українські” соціалісти, під проводом Винниченка та Порша, промостили шлях до Києва червоно-московській орді, що сунула з Московщини в Україну, щоб на московських штиках (а не на фантазіях українських соціалістів) насаджувати в Україні „правдивий” соціалізм. Цієї історичної правди невільно довше закривати нічим ні перед самим собою, ні перед нашими дітьми.

Четвертий Універсал, яким проголошено відновлення самостійності Української Держави, був перемогою українських самостійників-державників, які рішуче домагалися того від першої ж хвилини після вибуху революції в Україні. Духовим батьком Четвертого Універсалу був Микола Міхновський, який уже в 1900 році проголосив привернення повної державної самостійності Української Держави від Тиси по Кавказ як основне завдання змагань всього українського народу.

Українські соціалісти погодилися на проголошення самостійності України щойно тоді, коли побачили, що в беззглядній ситуації, в яку вони загнали своєю руїницькою роботою український народ, тільки відклик до національних почувань зможе ще раз змобілізувати народні маси до бою. Принципово ті соціалісти й далі вважали державну самостійність України „шкодливою для всеросійського соціалізму”, за який вони й далі побивалися. Це дуже виразно засвідчив у своїх писаннях сам Винниченко, задокументувавши свою дійсну настанову проголошенням повного неутралітету супроти московських напасників, які прийшли в Україну, щоб у морі української крові втопити проголошену Четвертим Універсалом самостійність України. Захищати самостійність України Винниченко, лідер українських соціалістів, відмовився.

У своїх споминах сам Винниченко засвідчує, що відродження національних почувань в українських масах було в перших місяцях після вибуху революції неймовірно сильним. Воно засвідчувалось так в усіх тодішніх демонстраціях, як і в готовості мільйонів українського во-

яцтва, висловленій на військових з'їздах, держати далі міцно зброю в своїх руках в обороні волі України. Ту могутню стихію пробудженої національної свідомости зруйнували українські соціалісти. Тому „вияснювання”, нібито український народ у своїх масах не був належно приготованим до боротьби й не виявляв національного патосу, а тому, нібито, й мусів Четвертий Універсал бути попереджений трьома універсалами про рішення залишатись Україні провінцією російської імперії, є брудним оклеветуванням українського народу заради вибілювання дійсних руїників.

Такою є історична правда. Такою мусимо бачити її ми і наші нащадки. Будівничими української державности і борцями за неї мусимо звати тільки тих, хто дійсно ними були: українських самостійників-державників із Миколою Міхновським у проводі. Руїників української державности, „українських” соціалістів на чолі із Володимиром Винниченком, треба звати відкрито їхнім дійсним політичним іменем: руїниками української державности. Як у Богослуженні є неприпустимим згадувати поруч Бога — диявола, так при вшануванні річниці проголошення самостійності України не вільно, поруч імен Міхновського, Коновальця, ставити Винниченка, Порша та їхніх партійних товаришів.

Пора вже змити з історичної правди про події в Україні в 1917-23 рр. брудний намул партійної агітки тих, хто своєю поставою в ті часи заслужив тільки на засуд.

Так ставляться до своєї історії всі культурні народи, так мусимо ставитися до нашої історії і ми.

ВЖЕ ВИЙШЛА КНИЖКА
проф. **МИКОЛИ ЧИРОВСЬКОГО** п. н.
UKRAINIAN ECONOMY

Накладом Автора
Її можна набувати в Автора або в Головній
Управі ООЧСУ
В ЦІНІ 2 ДОЛЯРИ.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД ВІСНИКА!

І. Карповиз-Дубиняк

ПРО ЩО ГОВОРЯТЬ ФАКТИ

Офіційний пресовий орган білоемігрантської партії НТС „Посев” повідомив, що в Мюнхені відбулася „широка редакційна нарада”, а фактично з’їзд НТС, на якому виголошено ряд доповідей, зокрема на тему „Досвід і дії революційного підпілля в ССРСР”.

Доповідачі змалювали дуже широкий образ революційних дій, якими нібито керує з-за кордону НТС. Спритність і вміння керівників цієї групи московських єдинонеділимців ширити серед довірливих людей фантастичні ревелюції — добре відомі. І причини тих ревелюцій також знані: бодай вигадками відплачуватись за фінансову допомогу „сторонніх чинників”.

Тим часом НТС уже не запускає повітряних бальонів з пропагандивними листівками, бо ССРСР вони не досягають. Тепер НТС-івці вдалися до іншої тактики: нав’язування контактів з советськими туристами та іншого роду громадянами. Такий контакт нав’язали вони недавно з матросами кружляка „Мурманськ” та міноносця „Настойчивий” в норвезькому порті Тронхейм.

Під час цієї зустрічі, як подає „Посев” у числі 45 за 1964 р., „один з ентеесівців почав інформувати матросів про повстання в Донбасі та Новочеркаську в 1962 році, яке сталося в зв’язку з підвищенням роздрібних цін на м’ясо і молочні продукти.

— Знаємо про це, — відповів один з матросів. — Що було, то було...

— Що було? Зібралася купка недобитих бандерівців, а їх влада чик-чик і по всьому! — додав другий.

— Бандерівці? В Новочеркаську бандерівці? — іронічно-заперечно запитав ентеесівець. — Чи ви маєте розум? Не бандерівці, а народ, робітнича кляса, російські революціонери, ось хто повстав проти влади у Новочеркаську і на Донбасі”.

Із цього короткого уривку виходить, що ентеесівці, які сидять у Франкфурті над Майном, „ліпше” за советських громадян знають, що діялось на Донбасі і в Новочеркаську 1962 року.

Підпільні протимосковські групи активно діють в ССРСР майже всюди.

На минулорічному березневому пленумі ЦК КСМ перший секретар ЦК Павлов змушений був ствердити, що в Одесі, Києві, Харкові, на Донбасі, навіть у Мурманську, куди запротурено тисячі української молоді з Донбасу, невдоволення набирає вже організованих форм революційного спротиву.

Начальник КГБ Грузії, А. Інаурі, писав на сторінках газети „Заря Востока”, що за минулий рік кількість випадків насильного роззброєння міліціонерів і представників влади „невідомими особами” значно збільшилося. Інаурі закликав грузинів здавати державі зброю, яку вони незаконно тримають.

Міністер охорони громадського порядку УССР (кол. НКВД) генерал Головченко декілька разів згадував на сторінках „Ізвестій” і „Комсомольської Правди” про випадки роззброєння „головорізами” і „лісовими бандитами” секретарів райкомів, офіцерів, прокурорів, міліціонерів, кагебістів. „Лісові бандити” не тільки роззброюють представників влади, але також експропріюють зброю в комітетах ДТСААФ (Добровільне Товариство Сприяння Армії, Авіації, Фльоти — парамілітарна організація), роззброюють військовизовану охорону підприємств та установ, викрадають зброю з військових складів.

У лісах навколо Кам’янця Подільського протягом 1963 року діяла збройна партизанська група. Влітку вечорами її учасники відвідували навколишні села, розпитували населення, як поводяться з ним місцеві начальники, і особливо завзятих московських вислужників забирали в ліс, звідки вони не вертались.

Під час жнив 1964 року „лісовики” зупиняли автомашини із зерном і роздавали його місцевому селянству.

У жовтні 1963 року війська КГБ „прочісували” ліси Білоруси в районі Орші після того, як група „лісовиків” забрала всі харчові продукти з міського складу.

В одному містечку на Україні (назви не подано) виконком ухвалив замкнути церкву. Ранком на парканах появились листівки місцевої підпільної групи такого змісту: „Забороняємо замикати церкву. За невиконання нашого

наказу спалимо будинок міськвиконкому, а його голову покараємо смертю". Відправи в церкві тривають...

„Прочісувало” КГБ ліси і в районах Вінницької області. В тій операції брали участь також вояки з поліційними псами. Місцеве населення чуло густу стрілянину, а з лісу після закінчення операції вийшла значно менша кількість вояків і псів, ніж ввійшла до лісу.

Підпільні революційні боївки діяли в 1964 році на Кавказі, на Уралі, в багатьох районах України, на теренах Західного Казахстану.

6-го вересня 1964 року в органі совєтської армії, „Красній Звезді” появилася стаття про судову розправу над групою осіб, з яких подано тільки два прізвища: Касумбек Касумбеков і його брат Магомедрасул Касумбеков. Суд відбувався в Дагестані, на Кавказі.

Касумбек Касумбеков та його спільники ніби намагалися завербувати до своєї „зграї” шопера Аликпачева. Але останній рішучо відмовився, і його вбили.

Судова розправа скінчилась аж на 18-ий день. Судді повернулися з наради. Читають вирок: „Іменем Російської Совєтської Федеративної Соціалістичної Республіки”... І в цей час тишу в залі пронизав вигук:

— Касумбек!

Це вигукнув хтось із публіки. За його сигналом п'ятнадцять осіб кинулося через бар'єр на сцену, де відбувався суд. В руках у них блиснули кинджали.

— Малишкін, виводь підсудних через задні двері — наказав начальник конвою.

Події розгорталися блискавично. На сцені розпочався шалений бій. Хтось збив на підлогу вояка Печальнова, вихопив у нього пістоль. На допомогу Печальнову кинувся вояк Петров, але в цей час над його головою майнув кинджал. Загриміли постріли.

Стаття закінчується так: „Геройський спротив конвою уможливив виграти потрібний час. Доки відбувався нерівний бій, прибула збройна допомога викликаних внутрішніх військ. Жадному підсудному не повелося втекти.

В цій статті дуже багато нез'ясованого, неоговореного. Підсудних називають „зграсю”, але що це була за згря? В ССРСР, як відомо, кримінальними злочинцями називається також і політичних.

Симптоматичним є й те, що суд тривав аж 18 днів. Така тривалість судової розправи свідчить про те, що вона була політичною. Кримінальні справи розв'язується щонайбільше за 3-5 днів..

Не згадується також у статті про те, що сталося з суддями, прокурором, секретарями суду. Чи не були вони забиті під час кривавої сутички? Відомо також, що під час важливого судового процесу в залі суду серед публіки сидять переодягнені в цивільний одяг озброєні кагебісти. Про них ані слова! Бій скінчився лише тоді, коли прибула допомога викликаних внутрішніх військ. Виходило б, що під час відчитування вироку з військами КГБ і представниками влади звела бій одна з боївок проти-московської політичної організації. І в усякому разі не ентеесівська, але націоналістична, дагестанська. Ми не знаємо випадків активного або навіть пасивного політичного спротиву совєтській владі москалів на етнографічних землях Московщини. Не диспонує такими фактами напевно і московсько-емігрантські єдинонеділимці.

Очевидно, серед москалів є особи і групи осіб, невдоволені тими або іншими потягненнями влади. Але це невдоволення має не політичний, а побутовий характер: десь комусь відмовлено мешкання в новозбудованому домі, зле направили взуття, затримали заробітну платню тощо.

Спротив московському поневоленню неросійських народів в ССРСР має політичний характер. Він спрямований на відокремлення від Московщини-ССРСР неросійських, „союзних республік”, на відрубне від Московщини власне національне життя, на самостійне, державне існування. Про це НТС та інші емігрантські єдинонеділимські московські організації дуже добре знають. Тому й сичать на українських „сепаратистів”, „бандерівців”, на АБН.

**ПРИЙМАЄМО ЗАМОВЛЕННЯ НА КНИЖКИ НАШИХ ІСТОРИКІВ:
ПРОФ. О. ОГЛОБЛИНА і ПРОФ. М. ЧУБАТОГО.**

Григiр Тютюнник

СМЕРТЬ КАВАЛЕРА

(Оповідання)

Талановитий автор цього оповідання (23 IV 1920 — 29 VІІ 1961) родом з Полтавщини, учасник війни, закінчив харківський університет і працював як учитель української мови та літератури на Львівщині. Прозою почав писати після війни. Найзначнішим його твором є роман „Вир” (1960). В передрукованому тут з київського журналу „Зміна” (січень 1965 р.) оповіданні „Смерть кавалера”, яке за життя автора з певних причин світу не побачило, змальовується без прикрас сучасне село і т. зв. ремісниче училище — сталінський винахід, створений на зразок аракчеївських військово-візованих шкіл, у яких підготовляють державних ремісників-роботів.

Редакція

Ігорко почув крізь сон, як заторохтіли дошки по полу, потім по долівці зачовгали босі материні ноги — і враз прокинувся. В хаті стояв густий передсвітанковий морок, вікна понамерзали за ніч так, що їх і не видно було. Тільки в одній шибці, од затишку, мерехтіла кругленька просинювата дучка. Крізь неї миготіла знадвору поколота на блискітки зоря.

— Ач, які ведмеді понакручувало, — сказала мати і почала хукати в шибку. Дучка поширшала, впустила до хати ще одну зірочку. — Вставай, Ігоре, бо вже сіріє.

Ігорко засовався на лежанці, обмацав черинь, вгадуючи по ній: пора підводитись чи ні. Черинь уже зовсім вичахла, як і завжди перед світанком, з-під рядна давко пахло сухим глиняним порохом і вивіреною сажею. Пора.

Доки мати засвічувала бликуна й торохтіла заслінкою біля припічка, лаштуючи сніданок, Ігорко ще трохи належував, по-дитячому склавши долоні між коліними і голосно дихаючи в пазуху, щоб зігрітися на дорогу. Потім пригадав новину й остаточно розбурхався.

— А до нас, мамо, нового замполіта*) прислали, — похвалився, натягаючи на худенькі плечі пожмакану ремісничу гімнастерку захисного кольору. — Герой Радянського Союзу! Директор кажуть про нього: наш кавалер...

— Он як! — здивувалась Приська. — Герой та ще, бач, і молодий...

— Та ні, мамо, кавалер — це хто має високу нагороду.

Приська висипала в полумисок залишки вчорашніх галушок. Разом з юшкою з гирунчика випала синя картоплина і дві галушки долівчаного кольору.

— То, може, вас тепер і годуватимуть краще, раз герой?

— Та казали хлопці — приварка густіша буде...

Ігорко присів до столу підсідувати. Одколупнув шматочок картоплини, з'їв галушку і, піймавши в ложку кілька жовтогарячих олійних скалок, запив юшкою.

— А це, мамо, вам, бо я ж в училищі ще раз поснідаю, — сказав, одсуваючи миску насеред столу. І, може, тому, що галушки були холодні, а од вікна в спину Ігоркові студило, голос у нього тремтів.

— Давайте мені взувачку.

Приська зняла з припічка зашкарублі черевики, понадівані на дровинячки, пару великих онуч з лантушини і цілий жмут цупких, як дріт, зав'язок. Ігорко порозкладав те причандалля на лаві окремими купками і заходився взуватись. Спочатку понадівав старі безп'яті шкарпетки так, щоб не виглядала боса нога і ніде не муляло, тоді обгорнув онучі поверх черевиків і обмотував їх обривками — тугенько, щоб дорогою не перев'язувати. Йому б хоч до півдороги добитися. По тому онучі обмерзнуть, залуб'яніють і вже не розмотаються аж до міста. А там їх все одно треба знімати, бо така взувачка не по формі.

— Бач, який ти несміливий, — зідхнула мати, допомагаючи Ігоркові зашнуруватись. — І ботинків тобі не перепало... В тата пішов. Він, мабуть, і загинув того, що отак десь чогось не посмів. Відвіші повертались...

— Ботинки, мамо, давали тільки сиротам з патронату, — одказав Ігорко.

— А шапку?..

Ігорко часто закліпав очима й одвернувся в куток.

По хаті гасали протяги, розгойдували язи-

*) Замполіт — заступник політичного комісара.

чок бликунового світла, тому тіні у покутках дихали, мов живі.

На шапку Ігоркові справді не пощастило: велика попалась та ще й з печаткою майже на лобі: БУ. В інших хлопців теж були печатки, але ж не спереду, а збоку десь або на підкладці.

Тепер, як тільки Ігорко потикався увечері до сільбуду, Васюта Скорик, теж ремісник, обіймаючи дівчаток, — обов'язково двох зразу — зачинав усім підморгувати й приспівувать:

Ой, дайте мені,
що думали дати —
чорної кожушини
шапку налатати...

Дівчатка падали зо сміху, аж в'юнилися у Васютиних обіймах, а він тим часом обмацував їхні стегна. (Васюта був старостою групи і носив новеньку офіцерську шапку без печатки).

— Дай йому в пику! — радили Ігоркові старші парубки і теж сміялися, бо знали, що він Скорика не подужає.

Ігорко й не сікався битись. Тулився мовчки десь у кутку, ховаючи в темряві не так себе, як шапку з печаткою... А раз таки не втерпів. Підійшов до Васюти впритул і сказав:

— Ти... Чуєш? Ти... не дражнись... Мо', в цій шапці нашого тата вбито... Чув? Д-дуряк! — І знов повернувся в куток.

Однак з того часу до сільбуду більш не ходив і перестав забігати вранці до Васюти, щоб разом добиватися до містечка.

... У когось на кутку заспівав півень. Спочатку весело, хвацько, але десь на півночі похлинувся морозом і засокорив по-квочачому.

Ігорко, запнутий під шапку старою матириною хусткою, в сірій шинелі, підперезаний брезентовою ремінякою, припав до шибки. Надворі було поночі, але Ігорко знав, що то тільки так видається після бликунчика, а насправді вже розвидняється. Он і велика зірка вже низько — блищить, гострими скалками пострілює на всі боки. А вікно потихеньку гуде од вітру, наче під ним хтось дратву насмолює...

— Ну, я піду, мамо, бо ще на сніданок спізняюсь.

— Ти ж там слухай майстра, Ігоре, — сказала Пріська, виряджаючи Ігорка до сіней: — І вчителів слухай. Усіх. Та лице гляди не приморозь, бо сьогодні тобі проти вітру буде...

— Та вже ж, — пообіцяв Ігорко, переступаючи гостренький намет під порогом. — Глядітимусь.

І, похлинувшись морозом, як той півник, що недавно співав, побухикав до вигону.

II

Іти Ігоркові тепло. Ноги аж гарячі. Тільки в спину пошпигує та в носі лоскоче — круте повітря на морозі, не продихнеш. Повернеться Ігорко спиною до вітру: кахи, кахи... Якби на кутку були собаки, то вже б усіх перебудив. Та немає. Ще у війну як вистріляли німці, то й досі не розвелись. Глухо по дворах. І в селі глухо. Порипує вітер — деревами, старими хлівчиками, висвистує в пряслах та в мерзломому гіллі.

Ігоркові добре видно, де сніг давній, а де намело за ніч. Старий, чорніший, полискує ожеледдю і гуде під ногами, як порожній кадіб. А перемети білі-білі, поскладані в рубчик і помережені зеленими тіннями — місяць зійшов. Великий і червоний. Пнеться вгору, а зірки йому розступаються, дорогу дають...

У Скориковій хаті світиться. Видно й Васюта вже встав. Нічого, як захоче, то дожене. Він завжди доганяє, бо сам ходити боїться. То він тільки біля сільбуду герой...

За селом вітер так і струже. Немає хат — немає затишків. Тільки телефонні стовпи та місяць далеко в степу над скиртою соломи... Горбиться Ігорко, глибше зашиляє пальці в рукави потертої шинелі.

— Гух, гух, гух, — озивається на кроки старий сніг. А кура назустріч по землі гадюччям звивається, сичить, третється об ноги.

Інтересно, що зараз Валерій Максимович роблять? Мабуть, уже теж прокинулись, умиваються. А на стільці — кітель, ордени блищать, зірка... Ігорко бачив і зірку, і ордени. Багато — страх! Якби на його груди, то й не вмістилися б... Ще б пак, як у замполіта вони втрое ширші!..

А вчора Валерій Максимович і його помітили і навіть обізвалися. Сиділи з хлопцями в „червоному кутку”, про війну розказували. І Ігорків майстер Полуляк теж був. Він ще більший, ніж замполіт, бо в моряках служив. І ордени носить не так, як Валерій Максимович, а

навскоси. На лобі у майстра — ямка од осколка і білий рубець, так і скидається, дихає.

Ігорко, щоправда, не все й чув, що балакалось, бо стояв далеченько. Якби ж не та шапка, то ближче б підійшов, а то...

— Ким же ви починали війну? — спитав майстер у Валерія Максимовича.

А вони усміхнулися та й кажуть:

— Сержантом. Ми, українці, кажуть, усі потенціяльні сержанти, бо любимо так, щоб командувати трохи і когось слухатись...

Майстер як засміється та головою кив, кив... І хлопці засміялися, хоч і не зрозуміли: як це — потенціяльний?

Потім Валерій Максимович почали розповідати, за що їм героя дали. Еге, коли б не герой! — як зразу шість танків підпалили самі... Ото! А розказують так, наче й не вони те зробили, а хтось...

Ігорко прислухався, прислухався, тоді взяв та й підійшов ближче. Тут вони його помітили. Довгенько так розглядали, потім і кажуть:

— Чого ти, хлопчику, так на мене дивишся?

І всі одразу на Ігорка подивилися, чудно якось, немов уперше помітили в училищі*)...

А він і розгубився.

— Та... — насилу вимовив, — інтересно ж бо... Як німців було он скільки, а вони самі!

Валерій Максимович посміхнувся, та:

— Хороший ти, видно, пареньок, тільки от шапка в тебе, брат, підкачала...

А йому й не образливо зовсім було й не соромно за шапку. Хіба ж він винен, що на складі кращих немає?...

— Нічого, орли, — сказали Валерій Максимович до всіх. — Ось ми вам на літо стребуємо чорну форму і картузи чорні, з молоточками. Як твоє прізвище, хлопчику?

— Човновий...

— Так от як буде, Човновий. Гарно?

Коли б, як ще й картузи з молоточками...

... Бух, бух, бух, — веселенько озивається під Ігорковими ногами старий сніг. Вже і в спину не холодно — розігрівся.

На сході поволі розвидняється. Кура вщухла. Місяць з червоного зробився білим, немов одійшов на морозі. Попереду з прозорої імли виступило містечко: невисока пожежна калан-

ча з грибком снігу на гострому дашку, кілька цегляних будинків між голими загніждженими осокорами, а далі хати й хати — рівні й перехняблені, під соломою і черепицею, як у селі.

Біля містка, за яким уже починалася міська бруківка, Ігорка наздогнав Васюта Скорик.

— Не зайшов?.. — захекав над вухом. — Ну й дзуськи тобі, а не другої порції. От сьогодні хуторяни казали не прийдуть, так я їхні порції патронацьким**) пооддаю, а тобі дзуськи...

Од Васюти пахло рибними консервами і пригорілою шкуркою з пареного молока. Так пахло, що Ігоркові аж уздрілася та шкурка — рум'яна, хрумка, а по краях біленький пружок... Ще б пак — у нього батько завферми, а мати в крамниці торгує...

Васюта запалив пахучу цигарку і позакладав руки, як директор училища: одну — за борт шинелі, другу — в кишеню.

— А я вчора коло сільбуду був, — похвалився перегодом. — З Настусею Налісною попообнімались. Мале, а цілується, стерво, як п'явка. І досі губи щемлять, — чвиркнув крізь щербатий зуб і заспівав:

Ах, заче-гем ти меня ядом напої-ла-а-а... Ха-ха!

На каланчі закленькали в рейку: бем-бем-бем... Восьма година. Вже й училище близько. Запахло гарячим чорним хлібом та пісною парою.

Ігорко присів на сніг і заходився розмотувати тверді мерзлі онучі.

Під будинком училища, в затишку — товкітня. Поскладавши руки попід пахви, хлопці гицають один одного плечима, труться в гурті, пританцьовують, аби якось зігрітися. А в скверику, ховаючись од майстрів, патронацькі продають жінкам вечірні пайки хліба, щоб уторгувати на тютюн або онучі. За ніч пайки повсихали, на двісті грамів уже не тягнуть. Жінки виважують крайчики на долонях, муляються. А продавці біля них тупу-тупу, скіскок. Губи посиніли, очі сльозяться.

— Та й скільки ж тут? — питає котрась жінка.

— Двісті грамів, тьютю, як з води!

— А просиш скільки?

*) Училище — рос. школа.

**) „Патронацькі” — діти-сироти під патронатом держави.

— Тридцятку, тітуню.

— А як за десятку?

— Хо-го!

А мороз пече — аж вії злипаються. Однак у приміщення ніхто не йде: туди до „лінійки” не пускають.

... Групи шикуються швидко, бо всім хочеться скоріше потрапити до їдальні. А Ігорко забув, що й ноги померзли — однак стає навшипиньки, щоб побачити за шапками замполіта. От вони. Стоять посеред плацу з майстрами і викладачами. Ті всі в чорному, а вони в новенькій сивій шинелі, з портупеями. Щось кажуть Полулякові і посміхаються.

Та ось з-за штабелю дощок у дворі вивернувся директор училища Сахацький. Він завжди наскакує зненацька, так що на якусь мить усі тетеріють — і ремісники й майстри. А Валерій Максимович — ні.

— Училище, р-ренєсь! — заволав воєнрук***) Вітковський, міцно притискаючи до стегна ліву протезну руку.

„Лінійка” зацімліла. Голови рвучко повернулися праворуч, але шапки в багатьох так і залишилися на місці... І в Ігорка — теж.

— Смірна-а! — і триста шістдесят носів знову злилися в одну лінію з п'ятикутними слідами зірочок на шапках.

— Здрастуйте, товариші ремісники! — тихо, щоб усі наслухали, сказав директор. Шия в нього товста і коротка, щоки лежать на комірі — червоні, натерті сукном. А очі косі, розбігаються в усі боки, тому кожному ремісникові здається, що директор дивиться саме на нього — і всім трохи не по собі.

— Здра-жла-таш-дирек! — ревнула „лінійка”, вибухаючи білою парою.

Почалася ранкова перевірка. А згодом все училище рушило до їдальні.

— Запева-ай! — наказав фізрук.

І ремісники різноголосо, розтягаючи пісню аж до охвістя довгої колони, загорлали:

Я пулемйот-чи-ком ро-ди-вся,

Я пулемйот-чиком пом-ру!...

Біля їдальні колона розбрелася: одні почали заглядати у вікна хліборізки, слідкуючи, на

скільки там не доважують; інші стовпилися біля кухні і загукали в одчинені двері:

— Зінко, винеси м'яса!

— Ей, Подоляк, кинь окрасць. Я ж як чергував... Пам'ятаєш?

Ігорко стояв у черзі до їдальні, бо його група завжди заходила слідом за двома першими. Але сьогодні їй чомусь не впускали. Крізь шибку, затулену марлею, було чути, як усередині торохтіли залізні миски, потім хтось крикнув, і в приміщенні зчинився гвалт — гримнув ослін об підлогу, за вуглом брязнула шибка, і на ожеледь під призьбою посипалося скло.

Ті, що були надворі, принишкли. Аж ось двері їдальні з гуркотом одлетіли до стіни, з густої пари почали вискакувати розчервонілі, збуджені ремісники.

— Не їж, братва! — вигукнув хтось.

— Доки нас обкрадатимуть?!

— Поміі дають...

— Не заходь, хлопці!

Микола Чмутик з третьої групи, прославлений в училищі підсвистувач до пісні про „солов'я-пташечку”, заклав у рот чотири брудні червоні пальці і пронизливо свиснув. Юрба нервово зареготала, колихнулася і поточилася з боку в бік. Ігорка боляче притисли до стіни, тернули об мокрі, зводнілі двері, і він опинився в їдальні. В колотнечі бачив перед собою лише Васютине обличчя і ошкірені щербаті зуби.

— Заходь, хлопці, — злякано бурмотів Скорик. — Нам густішого дадуть! Нам — кращого... Заходь! Кращого, кажу... Ех, каврюки...

— Геть! — хрипко простогнав Ігорко і хотів випручати руку, щоб відштовхнути Васюту, але не зміг: затисли. — Вислужитися хочеш, мордань, геть!

І раптом замовк, уздрівши замполіта. Валерій Максимович стояв у протилежному кутку їдальні, заклавши руку за портупею і посміхався у спину завпродові*). Розчепірюючи руки, той вештався між перекинутими столами й дверима і очманіло вигукував:

— Стій! Куди преш?... Дай столи попідводити... Та що ж це робиться?... Валерію Максимовичу... Товаришу замполіт...

*) Завпрод — завідувач харчового відділу, інтендант.

***) Воєнрук — військовий керівник.

Потім Ігорка знову шттовхнули. Позаду хтось налякано крикнув: „Директор!“ — і вся група позадкувала до дверей, затупотіла в сінях. Стало тихо.

— Що тут трапилось? — почув Ігорко і тільки тоді побачив директора. Він стояв коло замполіта, грізно пригнувши голову і закинувши руки за спину. — Я питаю вас, Валерію Максимовичу...

Замполіт ступив до нього крок і перестав посміхатись.

— Про це ж саме я хотів запитати у вас.

Сахацький рвучко одкинув голову, так що на підборідді стало видно натерті коміром червоні попури.

— Ви розумієте, що це — бунт, політична диверсія?..

Валерій Максимович тонко посміхнувся.

— Не розумію... Мені здається, що це лише протест обкрадених.

— Ах он як... — видихнув Сахацький і раптом крикнув так, що Ігорка аж струснуло:

— Що ви тут порядки свої заводите, свол-л!

Ігорко завмер: Валерій Максимович рвучко похитнулися вперед і сковзнули рукою по реміняці біля правої кишені.

— Що ви сказали?! — Я свол?... Ах, ти ж щур...

Директор набичив голову і проказав дуже тихо:

— Спокійно, товаришу гер-рой. „Шашки вон!“*) — минулося... Негайно ж скличте бюро!

Сахацький з прикладом крутнувся на закамбуках і рушив до дверей. Скошені очі налилися кров'ю і зробились тупими, як у незрячого.

III

На каланчі пробемкало вже десять годин. Сонце підбилося над містечком, і заграло, задрвеніло в бурульках попід залізними дахами. Однак мороз не сідав. Гостро блищали вікна головного корпусу, порипували дерева у міському сквері, з колодязя у дворі підіймалося вгору сиве маривце.

Жадна група не підходила більше до ідальні. Хлопці шукали сонячних затишків і гнули-

**) „Шашки вон!“ — команда витягати шаблі до бою.

ся там од морозу. Старост не було: їх покликали до директора. Майстрів і викладачів — теж. І саме оце безвладдя найдужче пригнічувало ремісників.

— Тепер будуть дошукуватись заводів, — потихеньку гомоніли в натовпі.

— Виганяти почнуть...

— Завіщо?..

— От побачиш...

Всі слідували за парадними дверима.

Нарешті з них вийшов воєнрук Вітковський. Руки по команді струнко, губи урочисто зімкнені, голову тримає високо, немов йому ось зараз мають причепити бойового ордена на очах у всієї армії, що не витримала натиску ворога й побігла, і лише він, рядовий Вітковський, вистояв і переміг...

— На плац! — хльоснув коротко командою, мов батогом.

Далі команди посипались одна за одною, майже без павз:

— Р-рєнєсь!

— Смірна!

— Етставіть...

— Р-рєнєсь!

— Смірна!

— Етставіть...

Ремісники крутили головами сюди й туди, з німою покорою реагуючи на кожний виляск команди.

Першими з головного корпусу прибігли старости. Як і всяке дрібне начальство, що раптом змушене відповідати за вчинки своїх підлеглих, вони були сердиті і водночас трохи пишались тим, що питали саме з них. „От бачите, — говорили їхні обличчя, — вам усе аби жирувати, а нам — плечі підставляй“...

Хлопці почали пошепки розпитувати в них, що воно тепер буде, але тут на плац вийшов директор, оточений свитою в чорних шинелях, і по „лінійці“ знову цьвохнула команда:

— Смірна!

Майстри квапливо розбіглися вздовж першої шерехи і стали кожен біля своєї групи. Перед „лінійкою“ залишилися тільки замполіт, воєнрук Вітковський і директор. В руках у нього бився і лопотів на вітрі аркуш списаного в колонку паперу. Замполіт виступив уперед і важко, з придушеною хрипотою в голосі, заговорив:

— Товариші ремісники... Те, що сталося сьогодні в їдальні, є тяжким злочином перед народом, що взуває вас і вдягає... Більше того: це — політична диверсія, гра на руку наших ворогів... Соромно, товариші, за вас, чії батьки полягли смертю хоробрих в ім'я...

Він говорив довго, час від часу підіймаючи погляд до верхівок дерев у сквері, з яких дзвінко осипалась ожеледиця, оббиваючи на дубах біле виморожене листя...

— Отже, ті, — закінчив замполіт, — хто зірвав сьогоднішній розклад занять, повинні понести сувору відповідальність перед дирекцією училища, а також перед своїми товаришами...

Валерій Максимович нахилив голову і одійшов убік. Тоді Сахацький підкликав до себе воєнрука і, коли той підтюпцем, тримаючи руку „під козирок”, підскочив до нього, подав йому списаний аркуш, а сам знову вп'явся очима в „лінійку”. Він дивився на всіх зразу, тому кожному ремісникові здавалося, ніби директор дивиться саме на нього — і всім було страшно.

— Перша група, слухай! — вигукнув воєнрук Вітковський. — Чабан, Тихонович, Приходько, Рева — два кроки вперед!

— Друга група...

„Лінійка” заворушилась, задні ряди почали проштовхуватись у перші, ліве крило подалося вперед, утворюючи велику дугу.

— Третя група, слухай!

Майстер Полуляк зробив кілька кроків до Сахацького і, виструнчившись по-військовому, сказав:

— У третій групі порушників нема, товаришу директор. Мої ще не встигли навіть зайти до їдальні...

Однак йому ніхто не відповів. А Васюта крадькома озирнувся на Ігорка і ще дужче впнув груди.

— Третя група, — продовжував Вітковський, — Чмутик, Сябро, Човновий — два кроки...

Почувши своє прізвище, Ігорко заозирався, ніби шукаючи захисту в когось позад себе. Але там нікого не було. Ті, що стояли за ним, давно продралися наперед.

— Човновий!

Ігорко проштовхався крізь натовп і став перед „лінійкою” поруч з майстром. Полуляк ледь нахилився до нього, зашепотів: „Що сталося, Ігоре? Що ти зробив? От біда... Це —

Скорик... Більше ніхто. Нас допитували по-різно”...

В цей час „штрафникам” скомандували праворуч і повели до складу. „Роздягати” — зрозумів Ігорко, бо торік з двома уже так зробили, і прикусив губи, щоб не заплакати. Але сльози виступили самі, в очах стало двоїтись. І коли Ігорко озирнувся на замполіта, то йому здалося, що перед „лінійкою” їх стояло два — два Валерії Максимовичі.

Біля купи дошок, звідки завжди виходив директор, Ігорко спіткнувся через обапіл, що стримів з-під снігу, зашкопиртав і згубив черевик.

— Доганяй! — сердито крикнув Вітковський.

Ігорко сів під штабелем, почав гарячково натягати черевик, але руки тіпалися і так гаряче-сліпо було в очах, що він ніяк не міг попастись шнурком у замерзле вічко. Підбіг Полуляк, присів навпочіпки помагати і тепло захекав у Ігоркове вухо:

— Нічого, Ігорку, нічого. — А ямка на лобі дихає, б'ється, як пульс: тіп-тіп-тіп... — Зараз я побалакаю з Валерою... Він улагодить... Нічого... Все ж таки — герой... Послухають...

— Що?! — вигукнув Ігорко, схоплюючись на ноги, — герой?! Хто — герой?!

Рвонувся до „лінійки”, вдарився головою об дошку і щосили закричав двом замполітам:

— Ви... Ви... не герой! Чуєте... Ви?!

Широка Полулякова долоня затисла Ігоркові рота, але він випручався і крикнув ще раз: — Ка-ва-лер!

Полуляк міцно притис до себе Ігоркову голову і злякано забурмотів:

— Цить, дурнику, цить!.. Ах ти ж біда... Захворів хлопець... Ну, що ти б робив? Захворів хлопець...

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

Весна приносить усміх кожному. Вислана передплата забезпечує добрий настрій в політичному середовищі. Викликуймо усмішку, посилаючи передплату.

Роман Кухар

НА ЯНІВСЬКОМУ КЛАДОВИЩІ

(Уривок з підготованої до друку повісти)

— Простіть нам, найдорожчі друзі, що не віддаємо вам так, як годилося б, державної честі. Не складаємо до ваших стіп вінків у національному Пантеоні, не розлягаються гарматні сальви наших військових привітів, що не висловлює своїм героям гарячої подяки державна нація. Колись сторицею надолужить, тим бо, що віддали все, що лиш тільки змогли, нема за великої нагороди, заслуга їх перетриває віки. Проте й наш Пантеон, і мужня дружина — захист своєму Капітолієві, і світла держава правди й волі існують, все це живе своїм власним життям в нашому непохитному дусі.

— Коли ми вас, безіменні герої, виряджали були ще так недавно, отим пам'ятним сірим ранком в історичну, заповітну дорогу, ви, як один, вірні, бадьорі, кріпкі, помаршували в своїх сірих одностроях у сіру, неозору далечинь; з одною-єдиною думкою — обернути гаряче, всенародне, вікове бажання в чин, втілити національну ідею у вільну, незалежну, соборну святиню. Доконати цього, або згинути — було вашою невгнутою волею. І все, що тільки від вас залежало, здійснилось. Під вашими піднесеними прапорами вперше від довгих сторіч випростувалася поневолена земля й ступила на самостійний шлях дії, впізнала хоч на короткий час блаженство волі й ніколи більше цього всеохоплюючого, найжиттєдайнішого стану не забуде. Ніяка ціна, навіть ціна життя і солодкого миру, не може зрівнятися з ціною свободи. Готовістю вибору гідної смерти на полях бою, радше як підневільним животінням, ви виявили, чим ви більш за все дорожили. Добровільно склали ви жертву любові. Велика, гаряча мусіла бути ваша любов; нема бо більшої любові, як покласти життя за друзів своїх. Отак здійснилось вам і це бажання. Так, перед осяйним престолом Всевишнього, ми знаємо, після виконання своєї місії, ви далі молитесь за долю батьківщини, як і тут, в оцій долині плачу й недолі, всі ми разом вимолюємо у Творця всесвіту, щоб сповнилось нам ще й це останнє, найупрагненіше наше земне бажання...

— І ви, живі присутні, улюблені браття й сестри в Христі, прийміть моє слово! Молімося і

трудімося до останньої хвилини нашого дочасного життя... Молімо Господа, і буде нам дано. Сповняймося великою вірою, і звершиться нам. Сказав бо Спаситель — майте віру Богу; хто скаже горі — двигнись і впадь у море, та не сумніватиметься в серці своїм, а віритиме в те, що говорить, тому й так станеться; усе, що, молячися, просите, віруйте, що одержите, і так вам буде. А водночас, вірні в Христі, не забуваймо і другої істинної правди, що її нам теж Спаситель відкрив — віра без діл мертва є... Тож вірте і творіть любов, а виросте з неї плід, що возрадує вас..."

Повнив свої невеликі обов'язки Славко, повнив завзято, але й не переслухав ні речення, ні слова, ані того звука, що випромінювали з золотих уст полум'яного отця крилошанина, місцями наростали, мов грізні вали водної стихії під час хуртовини, пориваючи з собою в глибінь, у саму середину небезпеки, то знов же несподівано приводили слухачів назад на спокійне плесо, так, як було в євангельській події після Христового приходу із злагіднілим по нещодавній бурі Генісаретським озером.

Але час пробігав хутко і чергові дії мінялися, як в калейдоскопі. Величну Богослужбу й панахиду завершено, повітря сколихнули поривні й пропам'ятні тони „Ві-чна-я па-а-а-м'ять, ві-чна-я па-а-а-м'ять...", проспівувані символічно, на лад „Ой та зажурились стрільці січовії" академічним хором. Духовники розходилися правити далі панахиди на родинних могилах громадян і місцях передчасного супочинку борців за волю, водночас посилювався поліційний надзір, число умундурованих і тайних наглядачів, або „шпіцлів", як їх люди зневажливо називали, постійно зростало. Перед старшими пластунами служба й усякі обов'язки ще не кінчалися. Одні далі впорядковували могили незнаних воїнів, інші, як і раніш перед польовим вівтарем і на могилах упавших героїв, відбували почесну сторожу. Новаків розпустили додому, і Славко зразу приєднався до батька й сестри, що тут же під боком дожидалися його. З усіх-усюд ще доноситься хорорий спів, десь неподалік бринить сумовито „Со святими

упокой”, а ось наближається і тремтить жалісно, протяжно улюблена Славкова пісня „Чорна рілля ізорана і кулями посіяна”.

А втім, дивне диво! — при всіх отих похоронних і поминальних наспівах і посеред цвинтарного оточення безконечних рядів нагробних пам'ятників не то що не опановував Славка смутком, а й задума про потойбічне життя вже не брала його. Зовсім навпаки, ставав живішим, щось ніби дужчало, поширювалось у його грудях, піднімалось вище чоло, незбагненна сила переповняла всю його істоту, відкривались нові площі в його душі, нові напрямки в його свідомості, зустріч з величними мертвими невисказано збагачувала, ушляхетнювала його, запліднювала зерно нового пізнання, а водночас вселювала в серце якусь одчайдушну відвагу — здавалось йому, так радо кинувся б у бій, і смерть ні трохи не злякала б його. Все пережите й почуте сьогодні ставало закарбованою на ціле життя наукою, докорінно оформлювало його прийдешні буттєві стежки, наснажувало розжеврілим до гарячого бажанням змагатись до великої, хоч і важкої, цілі, до починів, які і з дочасним життям не кінчалися б. Славко перетоплювався під час Зелених свят у молоду людину, свідому своєї мети. Аж тремтить увесь від надміру почувань, які ось-ось розсадять груди. І не в його одного грали дивні вогні в очах. Все, що навкруги метушилось, було перейняте якоюсь провідною думкою, що невтомно пульсувала й стриміла визволитись. Маруся й собі вся полум'яніла, заливалась удесяте скороговоркою, спокою не могла собі знайти, а батько, більше не надумуючись, повів своїх діток прямо до темного намогильного каменя Басарабової, що послужило сьогодні за місце прощі.

Велике напруження повисло над могилою героїні, в людських серцях немов наладовувалася електрична енергія, але всіма сподівана буря все зволікала, піджидала. Щойно на другий день, коли, після всіх відправ і панахид на загальному стрілецькому кладовищі, прокрадалися одинцем люди, між ними й Рогатин з дітьми, одне поперед одного, в крайньому поспіху, в секретній атмосфері різними крутими обходами, горою й долиною, в напрямку націоналістичного заповідника, могили сл. п. Любовича, зразу ж можна було передчути неми-

нучий прихід буревію. Швидко, нестримно він надтягав і все живе його дожидало, а проте ніхто й не думав рухатися з місця. Над одною-однісінькою могилою зібралась непроглядна маса народу. Пішла півголосом спільна молитва, проходила вся панахида чомусь приспіненим темпом, нервовий настрій зростав із хвилини на хвилину, очі горіли, уста стискались, гнів різьбився на обличчях. Перед духовим зором присутніх здійснювалась високо безстрашна постать бойовика підпілля, якому окупант вкоротив, щоправда, віку, але безсмертя забрати в нього не спромігся. Дивом дивувався Славко, що ця маленька, скромна могила породжувала в людях більше завзяття, викрещувала в їхніх поглядах видніші іскри, як тількищо звідані пам'ятні національні святощі, де спочили тлінні останки Шашкевича й Франка.

Довів отець жалобну відправу до уривчастого кінця, ще заїнтонував на „Вічну пам'ять” і нашвидку розпрощався з громадою. Аж тоді справжнє почалось. Могутнім стихійним гомоном всього зібраного громадянства вирвалося враз і понеслося луною у все довкілля:

Не пора, не пора, не пора
Москалеві й ляхові служити,
Довершилась Україні кривда стара,
Нам пора для України жити...

З навколишніх кущів, з-над горбів, з-поміж сусідніх могил почали раптом виринати гранатові уніформи поліції, тут же й зчинилася метушня, але гімн рішуче й гучно лунає далі:

Бо пора ця велика є,
У завзятій, важкій боротьбі,
Ми поляжем, щоб славу, і волю, і честь,
Рідний краю, здобути тобі.

Словнені вірою ці слова, — співочий прапор непокірної громади, подіяли на поліцію, як червона плахта на роз'юшеного бика. З розгоном кидалися жандарми з піднятими гумовими палицями на святково-поминальне зборище, вдаряли наосліп по головах людських, вимахували піхвами шабель направо й наліво, зачіпаючи ними обличчя ненависних співців і лишаючи на них криваві знаки, толочили жінок, молодь, дітей, прикладами рушниць били свого ворога в нерівнім бою; громили революцію в самих її початках.

Г. Васьковиз

КОНГРЕС „ЦЕРКВА В ПОТРЕБІ”

В днях від 1 до 4 серпня цього року відбувся 14-ий Конгрес „Церква в потребі”, в містечку Кенігсштайн, недалеко Франкфурту над Майном. Такі Конгреси відбуваються щороку. Їх організує Апостольський Протонотар Кіндерман. Цього року доповідачами були духовні і світські особи. Обговорювано питання мирної коекзистенції. В Конгресі взяло участь 700 учасників від 28 різних народів, в тому еміграційні групи від 15-ти поневолених большевизмом народів. Українська група складалася з п'ятнадцяти учасників, які активно відвідували всі імпрези. Крім того від україн-

„Ганьба, ганьба ляхам!” — почувлися вигук з народу, зразу понеслися й пристрасні заклики: „Не давайте бити, як барани”, „Обороняйтесь, бийте чим попало”, „Геть польського жандарма з освяченого терену”, „Разом, дружньо проти них!” І сталося щось несподіване — замість розтічі, натрапила ошаліла поліцайщина на гострий спротив. Люди дали відсіч, з якою приявному відділові поліції вже важко було справлятися. Хто на що попав під рукою — камінь, ломаку чи будь-яке патиччя, хапав у жмені й жбурляв на напасників... Хоробро відбивалися й жінки, хлопчачи метали камінням, скільки сил у руках, голіруч боролись, мало що не на життя і смерть юнаки й молодці, ламалися на головах напасників пластунські палиці.

Славко з Савою й Макитрою, що сьогодні тримались гурту, метали камінь за каменем. „Чому Верещука нема?” — мимохить пробігло в Славковій свідомості. Панувала велика сума-тоха. Раптом припала до брата Маруся, на чолі синяк від удару гумової палки, тут же й батько мерщій кинувся за дітьми, а п'ястуки в нього поранені від безлічі ударів. Відступила поліція, хоч і не на довго. Послала влада з місця по нові резерви, уже розносився кладовищем тупіт кінного відділу.

Ще довго, аж до пізніх сумерків, арештовували поліцаї скрізь по цвинтарях будь-кого з прохожих під закидом участі в бою, і знову набиралися нові жертви для неситих тюрем, переповнених уже й так політичними в'язнями...

ців співав Утрехтський хор проф. М. Антоновича на Архиєрейській Службі Божій, яку відправили Преосвященний Кир Платон Корниляк — Апостольський Екзарх в Німеччині і Преосвященний Кир Ч. Сіпович, білоруський єпископ з Лондону в сослуженні багатьох отців українсько-католицького обряду. На цій Службі Божій о. д-р І. Гриньох виголосив проповідь для всіх учасників Конгресу. В мистецько-фолклірній частині, третього дня Конгресу, виступала серед інших національних груп також українська танцювальна група нашої молоді з СУМ-у і Пласту. Благословення для цілого Конгресу переслав Святіший Отець Папа Павло VI. Привіти прийшли від двох німецьких архиєпископів, кардинала Фрінгса з Кельну і кардинала Делфнера з Мюнхену, архиєпископа і митрополита Кир Йосифа Сліпого і Кир Івана Бучка з Риму та від багатьох інших єпископів та урядових особистостей з Німеччини і інших країн.

Обговорювана на Конгресі проблематика мала надзвичайну актуальність для всіх учасників з двох причин: з уваги на висвітлення теоретичних залогень, пов'язаних якоюсь мірою з проповідуванням коекзистенції, і з уваги на практичну дію комуністичного світу в її реалізації. Два перші реферати були присвячені теоретично-ідеологічній проблематиці. Д-р К. Ган з Риму читав реферат під назвою „Світ від часу появи енцикліки „пацем ін терріс” („Мир на землі”).

Проф. А. Веттер, також з Риму, прочитав реферат „Поняття коекзистенції в советській ідеології”. У своїх ґрунтовно мотивованих доповідях прелегенти насвітлили московську політику, яка основно розходить з голошеними большевизмом кличами і послідовно реалізованою практикою. Вони ствердили, що большевики інакше розуміють коекзистенцію, ніж західний світ. Для большевиків мирна коекзистенція є, за словами д-ра Гана, одною з форм класової боротьби. Мирні змагання не стосуються ідеологічних питань і з советського боку не передбачається жодної коекзистенції між комуністичною ідеологією і релігією. Організова-

ний атеїзм далі переслідує християн і загрожує свободі Церкви.

У чергових рефератах, що їх виголосили о. Веренфрід — бельгієць, о. Хризостомос — москаль, о. д-р І. Гриньох — українець, монс. д-р Казимир Руч — лотиш і монс. д-р Йосиф Загон — мадяр, представлено практичну політику большевицької Москви супроти Церкви і християн в історичному перегляді з особливим підкресленням советських практик за останні роки.

Знаний з своєї допомогової акції духовенству східних народів о. Веренфрід, представивши ситуацію в Мадярщині і інших країнах за залізною заслоною на основі листів і документів, ствердив, що не може бути ніколи згоди Церкви з комунізмом. Він з притиском підкреслив, що комунізм тепер, у часі коекзистенції зовсім не ставиться краще до Церкви, ніж ставився давніше і кинув клич до Західного світу скінчити з багателізуванням комунізму.

Монах з Риму о. І. Хризостомос дав історичний перегляд коекзистенції московської православної Церкви з комуністичним режимом, від 1917 р. почавши. В своїм рефераті він наświetлив поодинокі фази змін, що їх пройшла церковна організація за 47 років існування большевизму, вказав на співпрацю патріярха Сергєя з большевицьким урядом, на полегші для Церкви по другій світовій війні і нову хвилю переслідувань з часу приходу до влади Хрущова. За даними о. Хризостомоса, від 1954 р. дотепер замкнено в СРСР 10.500 церков на всіх існуючих 22.000. З 69 монастирів залишилося 1, з 8 духовних семінарій існують ще 3. Всім навчальним інститутам уряд доручив обов'язково вести атеїстичну пропаганду. Таким чином нове переслідування перекреслює всяку надію на справжню коекзистенцію.

Отець д-р І. Гриньох вказав на 350-літнє існування унійної української Церкви, яка маючи 5 мільйонів вірних, почувала себе покликаною виконувати велику місію з'єднання християн. Він подав деякі намагання, зроблені українською католицькою Церквою в напрямі з'єднання, що досі були ще невідомі або мало відомі ширшим колам християнського світу. Дуже влучно доповідач схарактеризував активну участь московської патріярхальної православної Церкви при ліквідації української ка-

толицької Церкви в Україні по другій світовій війні. Треба шкодувати, що в цій доповіді не було подано принаймні загальних статистичних даних про обсяг знищеної Церкви і її єпископату, священства та вірних.

На нашу думку, шкода також, що в доповіді не подано відомі за кордоном дії підпільної української католицької Церкви в Україні по її ліквідації і щонайменше побіжно не згадано про її великий розвиток за кордоном, завдяки якому існує перемство 350-літньої традиції. Мало ознайомленим з проблемами української унійної Церкви учасникам могло здаватися, що українська Католицька Церква перестала фактично існувати.

Дуже основний і доведений до найновіших років був реферат монс. Руча про три мільйони балтійських католиків.

Отець Джіорджіанні дав дуже загрозливий образ росту комунізму в Італії. Небезпека комунізму в тому, що комуністична партія надзвичайно добре зорганізована. Вона також дуже поширила свою пропаганду. Італійська партія розпоряджає п'ятнадцятьма центральними секціями, подібними до міністерств в державі, які діють не лише в Італії, але також в інших країнах Європи й Африки. Італійська комуністична партія розпоряджає трьома щоденниками, дев'ятьма тижневиками і великою кількістю періодичних і неперіодичних видань. Має сім власних видавництв.

Висунені в рефератах проблеми були обговорювані на дискусіях. Два моменти з тих дискусій варто підкреслити — це ствердження, що большевизм є дуже активний, а західній, вільний світ ставиться до великих актуальних проблем пасивно, через що в контактах та співдії большевизму з західним світом значну перевагу над Заходом має большевизм. Другим моментом, обговореним у дискусіях, була справа поширювання знання про большевизм серед вірних християнського загалу по церквах, в пресі і всяких інших публікаціях. Особливо священники, у своїх проповідях, повинні давати правдивий образ большевизму.

Характеристичним був виступ однієї дискусіантки-московки, яка звернулася до доповідача, щоб він берігся утотожнювати большевиків з москалями.

На закінчення Конгресу д-р Кіндерман відчитав резолюції, що їх присутні схвалили одногосно.

Треба згадати, що Конгрес „Церква в потребі” мав також гарно оформлену програму, коли говорити про співпрацю окремих народів і екзильних груп. В суботу вечером, під час молебня до Матері Божої, кожна група співала гимн до Пречистої рідною мовою. В неділю вечером був молебен за мовчазну Церкву. На цьому молебні кожна національна група під час піднесення свічки в наміренні поневоленого народу, відмовляла Отче наш. По-московськи Отче наш відспівали німецькі питомці духовної семінарії з Кенігштайну. На третій день увечері відбулися фолкльорні виступи деяких національних груп. Найбагатшою програмою розпоряджала українська група.

Велика заслуга в підготовці всіх Конгресів „Церкви в потребі” належить прелатові проф. Кіндерманові.

РЕЗОЛЮЦІЇ

XIV Конгрес „Церква в потребі” (від 1 до 4 серпня в Кенігштайні), в якому взяли участь християни 28 народів різних віровизнань Сходу і Заходу, займався питанням коєкзистенції та її впливами на Схід та Захід.

1. Конгрес стверджує з задоволенням, як в народів і людей дуже зростає турбота про збереження миру, цього великого добра людства.

2. На жаль „мирна коєкзистенція” часто є пояснювана інакше і практикована, як про це говорить зміст слова. Передумовою правдивої коєкзистенції є пошана для основних людських прав без обмеження.

3. Хоч комунізм постійно проголошує гасла мирної коєкзистенції, але насправді в усіх країнах під комуністичним пануванням топчеться основні права людини.

4. Становище християнства протягом останніх років в комуністичних країнах не покращало, а в деяких країнах воно загрозливо погіршало. Це доводять свідчення про життя християн католиків, православних і англіканців.

5. Тому Конгрес ще раз повторяє пересторогу перед цілим світом, щоб він не дав себе обманути гаслам „мирної коєкзистенції”. Комунізм користується „мирною коєкзистенцією” не для чесного співжиття, але як новим засобом для знищення Церкви та кожного віровизнання.

6. Комунізм у своїй суті є безбожницький і тому несполучний з християнством.

7. Конгрес закликає всіх відповідальних людей негайно та сумлінно інформувати про всі справжні зв'язки. Але одночасно є це теж обов'язком всіх вірних, що мають можливість зустрічатися з людьми зі Сходу, виявляти себе християнами.

Павло Савзук

С О Н Е Т

(Сл. п. Степанові Бандері в 5-ту річницю смерті)

Ти був незрівняний як провідник і друг,
Тому і мав ти ворогів великих, —
Від „друзів” ти зазнав гірких наруг,
Часами гірших, як від орди диких.

Підступно вбитий, мученикв провідник,
Бо вів до волі гиоблені народи, —
В ідейнім змагу ти був лицар-бойовик,
І смерть прийняв за це у нагороду.

Твій Дух незламний — символ всіх країн,
Що ще в ярмі безбожницького ката, —
Що ще під звалищами й попелом руїн
Руками окупантськими розп'яті.

З твоїх ідей зродилися вже гимни,
Що мчать над світом променем нестримним!
Жовтень, 1964 р.

ПО СТОРІНКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

„Чи ти є я, чи я є ти”?

Тридцять років тому, коли польський уряд почав був наслідувати Гітлера із введенням концтаборів включно, у львівському „Комарі” появилася вдала карикатура Ека: Пілеудський дивиться в дзеркало, бачить там Гітлера і, здивований, питається: „Чи ти є я, чи я є ти”?

Прочитавши останні числа „Лиса Микити”, ми пропонуємо Екові нарисувати подібну до тієї карикатури: „Лис Микита” дивиться в дзеркало, бачить там большевицький „Перець” і здивовано питається: „Чи ти є я, чи я є ти”? Бо вперте скеровування вістря політичної сатири у „Лисі Микиті” в останньому часі проти всіх тих українців, які засуджують братання з висланцями большевицького МВД, зокрема, проти Українського Визвольного Фронту, а то й проти УККА, занадто нагадують „Перець”.

„Воно, бачите, — пояснив нам цю чудасію один із наших друзяк, відомий своєю їдкою сатирою, — це власне культобмін: у „Перці” появилася деякі карикатури й анекдоти, які влучно висмівають забріханість про „відлигу” так, ніби вони взяті з „Лиса Микити”, то взаміну появилася у „Лисі Микиті” „антибандерівські кавалки”, одержані шляхом культобміну від редакції „Перця”.

Скит

СУЧАСНИЙ „НОЇВ КОВЧЕГ”

(Рефлексії)

Широко розрекламований нашою пресою „всеєміграційний” з’їзд об’єднання українських письменників в екзилі — „Слово” в Нью Йорку закінчився з тихою музикою . . .

Злетілася до „пана Джуса” наша літературна братія з різних міст Америки й Канади, але не було декого навіть з Нью Йорку . . . Зате „духом” були приявні наші письменники зі старої Європи, Латинської Америки та з наймолодшої української еміграції в Австралії.

Крім сконденсованих повідомлень у пресі та рефлексій одного учасника — не було подано бодай змісту доповідей проф. Г. Костюка, проф. Ю. Шереха, Уласа Самчука, Ю. Дивнича, В. Барки, О. Тарнавського. На дискусії не вистачило часу. Не було у пляні схвалити якісь резолюції, декларацію ані заклик. Пощо?

Зрештою — за програму „Слова” проречисто свідчила участь деяких стовпів „Слова” в зустрічі з „бригадою Колосової” перед з’їздом. Властиво — докладно невідомо, хто там був, але „головачі” були . . . І це затяжіло над цілим з’їздом, зв’язало язика нашим письменникам, що не бажали доводити до ніяких полемік на з’їзді . . . Найпікантніше це те, що на панахиді по розстріляних наших письменниках не було дослівно нікого зі „стовпів”, зате на літературному вечорі з нагоди з’їзду було аж 500 осіб, що подивлялися Гриця Зозулю, коли він виголошував пашквіль проти УККА, нашої централі в Америці, куди входять усі українські організації. Сумний факт, що ніхто з 500 приявних не запротестував проти тієї несмачної „гамаксойки” — свідчить про те, що, мабуть, на залі не було членів-платників Народного Фонду УККА . . . Вістря сатири було спрямоване проти неприхильників братання з советськими гістьми. — отже, виходить з того, що провід „Слова” обстоює братання з Колосовою й іншими троянськими кіньми чи кобилами . . .

Втаємничені запевняють, що цей черговий „літературний ярмарок” був дуже подібний до Ноевого Ковчега. Бо була там різного гатунку „звірка”, починаючи від старосвітських дино-

З ДІЯЛЬНОСТІ НОВОГО — 38-го ВІДДІЛУ ООЧСУ В КОГОВСІ, Н. Й.

8-го лютого ц. р. відбулися засновуючі збори нового Відділу ООЧСУ в Коговсі, Н. Й. для чотирьох міст: Олбани, Вотервліт, Трой і Коговс. Відділ очолив п. І. Романишин з Вотервліту.

Після підготовчої праці Управа Відділу скликала 14 лютого ц. р. політичне віче з доповіддю д-ра М. Кушніра з Вашингтону. Прелегент говорив на тему „Край і еміграція” — з’ясував їхні взаємини, завдання й обов’язки еміграції, виступив гостро проти зустрічей і зв’язків українських емігрантів з представниками советського режиму в Україні. Еміграція — заявив він — повинна висувати максималістичні вимоги і таким чином підтримувати боротьбу краю, що покладає великі надії на становище еміграції.

Після цієї цікавої та змістовної доповіді приявні ставили численні запити, на які вичерпно відповідав прелегент. Вкінці схвалено одноголосно резолюції такого змісту:

заврів аж до сучасних нам „бітлесів” і „герлсок”, подібних до тих, що виступають на програмі „Шіндіг” по середам . . . Усе оте різношерсте товариство поділилося на малі гуртки і преспокійно гуторило по кутках, не зважаючи на офіційну частину з’їзду.

Яка шкода, що „бригада Колосової” не завітала на з’їзд, бо тоді зразу видно було б, хто наївний, а хто має ще добру пам’ять? Але чи з’їзд зайняв якенебудь становище до советських „колядників”, що блукали „від сердець до сердець”, ловлячи рибку в каламутній воді коекзистенційного багонця? . . .

Чи з’їзд „Слова” намітив українських кандидатів на нобелівську літературну нагороду, чи зайняв становище у справі окраденого Тарасового ювілею в СССР?

Чому зібрані в сучасному Ковчезі Ноя наші романтики, символісти, модерністи, реалісти та всякі „реалітетники” не могли здобутися на щире й одверте слово до наших письменників і читачів їхніх творів у цілому вільному світі? Яка була ціль з’їзду, крім взаємної адорації? Як далеко може зайти така „толеранція”, компроміси, баламутство, коли сучасна доба вимагає ясного становища!

ПРОТИ КОНТАКТІВ З ВОРОГОМ

Становище Президії Ради Союзу Українців у Великобританії в справі т. зв. „культурних зв'язків”

Президія Ради СУБ-у, зазнайомившись з інформаціями Головної Управи СУБ-у про реакцію українських установ і преси на акцію деяких осіб і політичних груп у справі так званого „культурного обміну” між представниками московсько-більшевицького режиму в Україні та українськими культурними, громадськими й політичними установами на чужині, вирішила подати до відома членам СУБ-у та всіх укра-

„Зібрані на політичному вічі Відділу ООЧСУ в Коговсі 14 лютого ц. р., вислухавши доповідь д-ра Михайла Кушніра, схвалили: 1. Найпочесніше завдання української еміграції — продовжувати всіма доступними способами визвольну боротьбу за здійснення наших найвищих національних ідеалів; 2. Маючи на увазі, що рідний край очікує від нашої еміграції виконання цих високих завдань — вважаємо за недопускальні зв'язки та зустрічі з представниками комуністичного режиму; 3. Тому зібрані осуджують зустрічі деяких наших громадян з советськими висланцями, що їх головна ціль — розбити нашу еміграцію; 4. Зібрані закликають усе українське громадянство в Америці — підтримати негативне становище УККА до зустрічей з советськими агентами, як теж стоять твердо на самостійницьких позиціях”.

Вкінці зібрані відспівали „Не пора”.

На вічі, в якому взяло участь понад 80 осіб з Коговс, Вотерліт і Трой, присмно вражала участь нашого жіноцтва й студентської молоді. Вічем проводив голова Відділу — п. І. Романишин.

Після віча відбулися другі загальні збори 38-го Відділу ООЧСУ в Коговсі, що ними проводив інж. М. Свідерський. Після відчитання протоколу з засновуючих зборів відбулася дискусія. Звіт з підготовчої праці склав голова п. І. Романишин. Після схвалення абсолюторії уступаючій управі вибрано нову управу під проводом п. Я. Біласа. Голова зборів привітав нову управу, побажав їй успіхів та висловив подяку прелегентові, д-рові М. Кушніреві за змістовну доповідь.

Учасник

інських патріотів своє становище такого змісту:

1. Започаткована в 1964 році на ширшу скалю акція „Комітету культурних зв'язків з українцями за кордоном” являється одним кільцем у довгому ланцюзі акцій, що їх більшевицька Москва спрямовує на поборювання політичних і культурних дій українців на чужині, які ведуться ними в обороні національно-державницьких прав українського народу.

2. „Комітет” т. зв. „культурних зв'язків” з українцями за кордоном являється експозитурою московсько-більшевицьких органів безпеки і діє під прямим керівництвом централі в Москві, яка плянує і координує акції таких комітетів на відтинку різних за національністю емігрантів, які борються, як і українці, проти московсько-більшевицького імперіялізму.

3. Відпоручники цього комітету, які намагаються входити в контакт з українськими установами, культурними й політичними діячами, є працівниками організації, що постала з ініціативи КГБ і діє під його наглядом, а цим самим вони не репрезентують собою ні волі, ані політичної чи культурної думки українського народу. Наше відношення до них та до їхньої роботи по цьому боці „залізної заслони” має бути таким самим як до всіх інших людей, що допомагають ворогові поневолювати український нарід, нищити його національну культуру й поборювати його збройну боротьбу за державність.

4. Президія Ради СУБ-у підтримує опубліковане в цій справі свого часу становище Українського Конгресового Комітету Америки та становище Ліги Визволення України в Канаді, а з свого боку перестерігає членів СУБ-у і всіх українських патріотів на британських островах перед акціями цього комітету й перед необґрунтованими морально й політично спекуляціями на цьому тлі тих одиниць і політичних груп, які намагаються замінити концепцію безкомпромісової визвольно-революційної боротьби з большевицькою Москвою „концепцію” коєкзистенції, підсуненою нам ворогом, і різними ближче неокресленими, „приватніми” чинниками.

5. Президія Ради СУБ-у вважає, що українська еміграція повинна далі активно провадити різномодні акції національно-визвольного характеру, поборювати роботу різних т. зв. „комітетів культурного зв'язку”, заступатися за

УКРАЇНЦІ НЮ ЙОРКУ ЗАСУДЖУЮТЬ КОНТАКТИ З СОВЕТСЬКИМИ ВИСЛАННИКАМИ

УЧАСНИКИ НАРАДИ ПІДДЕРЖУЮТЬ СТАНОВИЩЕ УККА

В неділю, 21-го лютого 1965 р. відбулася у Нью Йорку, в залі Централ-Пляза, нарада українців міста Нью Йорку й околиці, що її скликали 26 осіб, відомих своєю орієнтацією на советські „реалітети” пропагуванням контактів з представниками й висланниками московського окупанта в Україні.

В програмі наради, як це було повідомлено в пресі, мали бути доповіді ред. Романа Ільницького і ред. Осипа Зінкевича, на тему „Зв'язки з Україною і їх зв'язки для українського визвольного процесу”, як теж обміркування становища УККА і КУК у справі контактів з окупаційним режимом в Україні.

На нараду, заповіджену на год. 4-ту по полудні, прибуло біля 500 осіб. Відкриття наради доручив ред. Ільницький проф. Іванові Паливоді, який з черги покликав заздалегідь приготувати „президію” для ведення зборів. На це зареагували присутні заввагою, що з огляду на те, що це є громадська нарада, президію повинні вибрати учасники наради як це завжди водиться на цього роду громадських зборах. Цю заввагу проф. І. Паливода рішуче відкинув, заявляючи, що організатори наради заздалегідь приготували склад президії, а вибір іншої президії перекреслить їхні пляни.

Присутні не прийняли такої недемократичної заяви проф. Паливоди до відома, що її обстоював також ред. Р. Ільницький, погрожуючи присутнім покликання поліції та усуненням усіх тих, хто з ним не погоджується, із залі.

Назначений предсідником наради п. Микола Степаненко, провідний член УРДП, намагається, не будучи вибраним, почати нараду, не дозволяючи на поставлення іншого списку пре-

державницькі інтереси українського народу й морально та матеріально підтримувати ті українські чинники, які твердо стоять на засадах української національної безкомпромісової політики та боротьби з большевицькою Москвою.

Лондон, 17 лютого 1965.

Президія Ради СУБ-у

зидії. Незвичайно нервова постава ред. Р. Ільницького і д-ра М. Прокопа викликала замішання, в ході якого ред. Р. Ільницький покликав поліцію. Прибула поліція, вислухала інформації обидвох сторін та у висліді, згідно з принципом американської демократії, доручила учасникам наради продовжувати збори.

На пропозицію із салі передано дальше ведення нарад д-рові П. Мірчукові, який подав під голосування зголошену із залі лісту президії. Горстка однодумців т. зв. ЗП УГВР, УРДП і „круглого стола”, з його гол. п. М. Новицьким, пробувала зчинити замішання з метою зірвати нараду. Коли ж поліція прикликала їх до порядку, вони вийшли з залі. Решта присутніх, понад 450 осіб, продовжували нараду, вибравши президію в особах: мгр. Є. Лозинський, п. В. Левенець, ред. Валентин Коваль й інж. Н. Ярکو.

Коли заповіджені й попрошені до слова прелегенти ред. Р. Ільницький та ред. О. Зінкевич відмовились виголошувати свої доповіді й вийшли із залі, доповіді на заповіджену тему виголосили д-р Петро Мірчук, член Головної Управи ООЧСУ та ред. Валентин Коваль, член Головної Управи Спілки Визволення України. Обидва доповідачі насвітлили дійсне положення в поневоленій Москвою Україні та подали генезу і суть орієнтації на советські „реалітети”, стверджуючи намагання большевицької агентури інфільтрувати українське громадське й політичне життя, дезорієнтувати й поділити громаду, як теж підірвати авторитет і знищити українські центральні репрезентації типу УККА, КУК й інші.

Доповідачі звернули також увагу на те, що сьогоднішнє явище „реалітетів” і зустрічей з висланниками советського режиму, є тільки звеном у послідовній роботі МВД, пляново веденій серед української еміграції від закінчення Другої Світової Війни.

По доповідях відбулася дискусія, в якій взяли участь ред. І. Білинський, проф. М. Чировський, п. Лев Футала, інж. Н. Ярکو й ін. та у висліді якої зголошено й одноголосно прийнято резолюції, схвалюючі становище УККА в

РЕЗОЛЮЦІЇ

УЧАСНИКІВ НАРАДИ УКРАЇНЦІВ МІСТА НЬЮ ЙОРКУ В ДНІ 21 ЛЮТОГО 1965 РОКУ

Вислухавши доповіді на тему стану в поневоленій Москвою Україні, зокрема про становище УККА і КУК до справи контактів з висланниками советського окупаційного режиму в Україні, — учасники наради українців міста Нью Йорку й околиці, зібрані в залі Централь Пляза в дні 21 лютого 1965 р., оцим стверджують:

1. Україна й український нарід на рідних землях перебувають у стані важкого колоніального поневолення, визиску й гніту червоною Московщиною. Так звана УССР є тільки технічно-адміністративним оформленням колоніального стану України і з українською державністю не тільки нічого не має, але навпаки — є повним запереченням волі, національної свободи й державної суверенности української нації.

2. Ніякої зміни в політиці большевицької Москви супроти України, ціллю якої було й є повне знищення української нації та „злиття” всього українського народу з московським в один „русский народ”, немає. Так звана „відлига” є тільки тактичним маневром Москви, причиною і ціллю якого є перебути небезпечний для московської імперії період розхитання її апарату панування над поневоленими націями у висліді персональної розгри на верху керівництва ССРСР, та підступне намагання виявити в той спосіб небезпечного для московського окупанта потенціального ворога, подібно, як це було вже в 1920-их роках.

3. Висилані урядом ССРСР або його клітиною УССР, так звані „культурні діячі”, є висланниками окупанта України, дбайливо вибраними й випробуваними апаратом МВД, висиланими для того, щоб —

а) внести дезорієнтацію й політичне замішання серед української еміграції;

б) компромітувати українську еміграцію ~~п~~ у справі контактів з советськими висланниками, які подаємо на іншому місці.

Відспіванням „Не пора” закінчено цю громадську нараду українців міста Нью Йорку, яка своїм перебігом характеризує здорову реакцію української громади на шкідливі затії „реалітетників”.

ред чужинцями фактом, що дружніми контактами з представниками й висланниками уряду УССР українська еміграція визнає УССР і зрештє зигнувала з боротьби проти ССРСР;

в) ломати морально український нарід на рідних землях повідомленнями, що українська еміграція визнає УССР як українську державу, дружньо вітає представників і делегатів уряду УССР та засуджує революційно-визвольну боротьбу українського народу проти московського окупанта.

Ніякими представниками українського народу члени таких „місій” не є, навпаки, вони є або москвинами, які прикидаються українцями, або українськими яничарами-квіслінгами, що стали на службу окупанта проти українського народу.

4. В такій ситуації будь-які контакти з представниками й висланниками уряду ССРСР чи УССР не є ніякими зв'язками з Україною, ані „контактами з представниками українського народу”, але контактами з агентами московсько-большевицького окупаційного апарату в Україні та з квіслінгами-вислужниками Москви. Тому присутні на нараді плямують і засуджують такі контакти як контакти з окупантом України.

5. Присутні займають зокрема негативне становище до настанови З'їзду Об'єднання Письменників „Слово”, який не вважав за потрібне засудити важкий стан поневолення в Україні, русифікації, винищування української культури й переслідування її діячів, а навпаки, зайняв позитивне становище до „реалітетів” і скерував вістря своєї злости проти українських самостійників, проти УККА і проти революційно-визвольної боротьби.

6. Схвалюючи політичну працю УККА, присутні цілковито підтримують негативне становище УККА в справі контактів із висланниками советського режиму та закликають керівні органи УККА, зокрема його Екзекутиву, застосувати відповідні санкції щодо тих своїх членів, які участю в зустрічах із советськими висланниками надщерблюють одноцілий фронт боротьби проти московського окупанта Украї-

КОЛЯДА НА ВИЗВОЛЬНИЙ ФОНД 1964

Джерзі Ситі, Н. Дж.

(Продовження з попереднього числа)

По \$ 10.00 — М. Кашуба, М. Вітир, М. Кучера, Л. Земон, М. Гайдук, М. Пилипчак, В. Гаврилюк, д-р Вачинський, М. Лисак, С. Миколишин, М. Жук, С. Мильник, Дзвоник, Ю. Криль.

По \$ 5.00 — Е. Ясиньовський, С. Зарічний, О. Смоляк, Ф. Колодій, І. Озоровський, д-р Явний, К. Северен, П. Пришляк, Г. Ступка, Г. Полнога, мр. Яцусь, Я. Сипко, А. Борса, В. Сохан, О. Могучий, Ю. Харченко, Яр. Колиска, Е. Лисак, І. Кравчук, М. Кравчук, Яр. Вачинський, Л. Свминяк, Т. Доманський, А. Д., Д. Вох, І. Налісник, С. Вовкун, В. Гева, П. Джеджора, С. Микитюк, О. Зубрицький, В. Войко, М. Шеремета, І. Ференц, М. Таропацький, В. Ложак, А. Шеліга, В. Пличан, С. Максимчук, І. Грабар, М. Мацяк, В. Садівник, С. Чуйко, П. Кузьмін, В. Смигальок, Яр. Малиновський, А. Ващук, І. Кішенюк, А. Шаран, Шевчук, А. Мидянюк, Є. Мащак, М. Броварний, П. Костик, І. Цегельницький, В. Хомяк, Г. Іванів, Ковальчик, Н. Н.

По \$ 4.00 — мр. Федик, Кіш, Давибіда, І. Батюк, Кулинич, Ф. Загорбінський.

По \$ 3.00 — Яр. Чміль, С. Білик, А. Малюца, Починюк, Р. Ілечко, Іваник, Н. Н., М. Королишин, мр. Цьолко, О. Терлецький, В. Гадевич, В. Гафір, В. Куций, А. Тізію, В. Литвинка, Шрак, В. Білик, І. Щупляк, Леуш, М. Зубак, Яр. Іваницький, Н. Н., І. Вішка, Янків, В. Вредун, О. Кнідок, В. Семенген, А. Гавур, П. Д.

По \$ 2.00 — С. Смоляк, Т. Стомпіль, П. Грабар, О. Вачинський, О. Колодій, Воднарук, Паниківський, Н. Сакула, М. Дзюбінський, Н. Н., О. Кейса, Ю. Цьолко, П. Гродзь, А. Тізію, М. Швед, М. Миколин, Чопик, П. Савчук, мр. Коць, І. Вервецький, І. Микитюк, П. Палка, І. Струк, І. Малішевський, В. Лисак, К. Тесі, О. Зидик, П. Лахоцький, В. Карій, П. Беген, Дроздовський, Р. Шпак, П. Ващинський, С. Ференц, М. Дзядів, Мухин, Клапко, М. Вобер, П. Гулькевич, К. Філюсь, П. Костик, Н. Гнос, Н. Гелен, Курило, О. Демченко, Яр. Головачок, С. Островський, І. Петрівський, Тимницька, П. Такой, Кульницький.

По \$ 1.00 — В. Жуковський, Н. Ференц, О. Кіт, І. Капуста, В. Вакарук, І. Барна, С. Челяк, А. Хижак.

БІНГЕМТОН, Н. И.

Збіркові листи чч.: 361 і 362. Збірники Юнацтво СУМА, під кер. Євгена Курила.

По \$ 10.00 — д-р Любомир Билів, Михайло Захарків.

По \$ 5.00 — Євген Курило, Іван Мороз, інж. Євген

ни, зокрема нехтують офіційні постанови та політичні принципи діяльності УККА.

Одночасно присутні висловлюють сподівання, що Президія КУК перевірить своє становище в справі офіційних контактів із советськими висланниками та, узгодивши його з поставою УККА, скріпить одноцілий фронт української спільноти в діяспорі в її праці й боротьбі за визволення українського народу.

Скарвінко, Павло Опацький, Конасевич, Василь Сметанюк, Василь Іванонько.

По \$ 3.00 — Евстахій Клячаний, Осип Клячаний, Володимир Феданків, Іван Іванейко, мгр. Василь Гірний, Войтів.

По \$ 2.00 — Іван Хомищак, Антін Феданко, Володимир Шембель, Вігдан Павловський, Петро Добрянський, Степанія Євчук, Іван Бараник, Тома Руцький, Володимир Чебіняк, Михайло Чебіняк, Андрій Чебіняк, Євген Здеб, Пилип Піріг.

По \$ 1.00 — Осип Чебіняк, Степан Чебіняк.

БАЛТИМОРЕ

Збіркова листа ч. 366. Збірник п. Б. Войтович.

По \$ 5.00 — І. Баран, Я. Воднарук, Г. Войтович, А. Ціздін.

По \$ 3.00 — В. Влашків, Б. Войтович, І. Гриненко, І. Грицьківський, В. Гудима, о. В. Соловій.

По \$ 2.00 — П. Вендюк, Б. Гудима, П. Зазуляк, І. Ільчичин, Е. Костів, Я. Лисиманка, А. Лукіянчук, І. Никула, М. Райца, О. Рибак, Т. Розалевич, Серединський, М. Смоляк, І. Совган, М. Хома.

По \$ 1.00 — Гіряк, Б. Гірек-Ласюк, О. Зейло, М. Кец, Г. Малик, П. Мудрий, Н. Н., Свистун, С. Серединський, С. Терехух, Чикета, С. Шиманський.

Збіркова листа ч. 368. Збірник п. В. Стельмах.

По \$ 10.00 — О. Монастирський, В. Стельмах.

По \$ 5.00 — К. Ваб'як, О. Гой, І. Корнофель, д-р Д. Кострубяк, д-р А. Лемішка, О. Попик, П. Сачальські, П. Телюк, В. Тимюк, М. Тимюк.

По \$ 3.00 — д-р Л. Ваб'як, Т. Гаргай, В. Татчин, О. Сідляк, Сущко.

По \$ 2.00 — Р. Більчак, М. Венгер, М. Возьний, Т. Войтович, Р. Ганас, І. Гасновський, Д. Головей, О. Горобійовський, С. Гуменюк, С. Зарубайло, В. Ільницький, М. Кашевка, С. Купчик, Лихолат, В. Лукаш, В. Луцяк, А. Марковський, С. Маценко, Д. Пісецький, д-р Я. Хмільевський, М. Хоміщак, О. Шакало.

По \$ 1.00 — В. Венгер, М. Гадзаман.

Збіркова листа ч. 369. Збірник п. В. Стельмах.

По \$ 6.00 — В. Мельник.

По \$ 5.00 — З. Гой, О. Попадинець, Д. Тимюк.

По \$ 4.00 — М. Яремко.

По \$ 3.00 — К. Зімроз, В. Павловський, С. Паславський, В. Чернодольський.

По \$ 2.00 — П. Вадзай, І. Ваньо, М. Вацлавів, С. Ганкевич, М. Дубровський, О. Дуда, А. Захарків, Ю. Качанюк, С. Качмар, О. Корж, д-р Т. Корецький, О. Поліщук, С. Попіна, Е. Притула, д-р А. Раставецький, М. Ремський, І. Сенюта, О. Стельмах, Д. Царик, Я. Шав'як.

По \$ 1.00 — А. Кічула, О. Лазарко, С. Поліщук, Чапельський, П. Ясіновський.

Збіркова листа ч. 371. Збірник п. В. Олексюк.

По \$ 5.00 — М. Войтович, В. Олексюк, І. Радь, В. Стурчук.

По \$ 4.00 — А. Радь.

По \$ 3.00 — П. Каглян, С. Стецик, І. Федарчук.

По \$ 2.00 — В. Богдан, І. Гриндюк, Й. Гудуляк, Ю. Іваневич, Т. Кузьмів, Д. Лоренс, І. Малко, В. Мацук,

Прокіп, П. Сокирчук, І. Смоляк, В. Стасюк, І. Тремба, Т. Чорний, С. Яремчук.

По \$ 1.00 — М. Кашак, А. Феш.

Збіркова листа ч. 372. Збірщик п. А. Чорний.

По \$ 5.00 — В. Будько, В. Верний, А. Іваськів, С. Івашко, І. Павлюк, С. Поліщук, М. Турник, Я. Ханенко.

По \$ 3.00 — П. Боднар, М. Гоїн, М. Кравчик, Т. Лучинин, В. Охота, В. Романовський, І. Сливка, В. Черник, О. Юзенів.

По \$ 2.00 — І. Варнич, В. Зелинський, І. Шмигулець.

Збіркова листа ч. 373. Збірщик п. С. Поліщук.

По \$ 10.00 — В. Бабій.

По \$ 5.00 — І. Войко, Й. Приймак, А. Чорний.

По \$ 3.00 — С. Купчик, С. Михайлишин, Т. Попович.

По \$ 2.00 — Р. Бачинський, І. Винар, О. Жук, О. Івахів, Г. Кені, С. Поперечний, О. Садовий, О. Тригубенко, Т. Хай.

По \$ 1.00 — І. Тригубенко.

Збіркова листа ч. 374. Збірщик п. В. Стельмах.

По \$ 5.00 — д-р М. Когут.

По \$ 2.00 — Р. Вітенко.

АМСТЕРДАМ, Н. И.

Збіркова листа ч. 376. Збірщики: п. Осип Пащак, п. Іван Пастернак.

По \$ 5.00 — Осип Пащак, Іван Пастернак, Мирон Кривулич, Михайло Мельник.

По \$ 3.00 — Семен Когут, Дмитро Олійник.

По \$ 2.00 — Марта Парацук, Теодор Федап, Ярослав Римар, Василь Труфим, Михайло Вабяк, о. Лев Ліщинський, Семен Гнатківський, Матвій Мелешко.

По \$ 1.00 — Мирослав Юрчук, Михайло Гукевич, Василь Яремишин, Михайло Могіла, Іван Камінський, Василь Гупаловський, Константин Вішко.

Збіркова листа ч. 378. Збірщики: п. Г. Ільницький, п. Р. Бабала.

По \$ 2.00 — Григорій Ільницький.

По \$ 1.00 — Василь Варабаш, Василь Мельник, Іван Желяско, Володимир Вдовичин, Дмитро Римарук, Стефан Яримішин, Іван Мандро, Іван Семчук, Василь Седець, Текля Комаринська, Павло Войціховський, Василь Ільницький, Роман Бабала, Мирон Базар, Марія Сайсик, Анна Михальчинин.

Збіркова листа ч. 377. Збірщики: п. Володимир Варшона, п. Я. Дулиш.

По \$ 5.00 — Володимир Варшона, Ярослав Дулиш.

По \$ 2.00 — Стефан Гребінчак, Осип Кожух, Тома Пушкар, Володимир Вересюк, Кость Стефанів.

По \$ 1.00 — Юрій Грицай, Іван Гриців, Олекса Пристай, Василь Михайлюк, Анатолій Павлов, Миколай Андрухівський, Петро Зенич.

Збіркова листа ч. 380. Збірщики: п. О. Пащак, п. І. Пастернак.

По \$ 10.00 — Іван Коваль, Х. Х. Амстердам.

ФЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Збіркова листа ч. 141. Збірщики: В. Осідач і С. Лунацій.

По \$ 5.00 — Лазовський Юрій, Марусяк Андрій, Роман Мих., Вас Василь, Вонс Іван.

По \$ 3.00 — Пліш Анна, Яворський Василь, Гейко Іван, Курчаба Володимир, Паславський Іван, Тимкевич Володимир, Вонс Павло, Кріль Володимир, Бегер Ева, Дзюбан Михайло.

По \$ 2.00 — Василенко Михайло, Лопушанський Іван, Пельтишин Степан, Палько Іван, Нагребецька Павліна, Грудза Іван, Дельків Петро, Дохват Емілія, Баран М., Капраль Іван, Фіцьяк Дмитро, Команецький Іван, Груза Юстина, Гіба Михайло.

По \$ 1.00 — д-р Карван Іван, Треніч Гери, Вухней Анастасія, Кобрин Мих., Качмар Теодор, Треніч Трофим, Феснак Павло, Баран Іван, Борис Іван, Капраль Йосиф, Цьвях Володимир, Мурак Василь, Гуцуляк Ілько.

Збіркова листа ч. 142. Збірщики: В. Осідач і С. Лунацій.

По \$ 10.00 — Гасин Іван, Неніч Зенон.

По \$ 5.00 — Годіо Волод., Гакулин Степан, Ярема Іван, Штогрин Зенон, Клобан Ілько, Коровицький І., Почапський Осип, Фурчак Іван.

По \$ 3.00 — Одежинський Іван, Савка Петро, Словянський Василь.

По \$ 2.00 — Куземський Іван, Вельох Йосиф, Слободян Василь, Михалевський М., Матієвич, Нанашко Михайло, Шийка Ева, Феснак Анастасія, Савірка, Григорчук Михайло, Швед Осип, Нечіткий, Кривуша Іван, Мартинів Григорій, Ватюша А.

По \$ 1.00 — Разумов В., Лащик Віра, Суфлер Дмитро, Вірон Леонтій, Попель Галина.

Збіркові листи чч.: 143 і 144. Збірщик Синьовий Юрій.

По \$ 5.00 — Синьовий Юрій, Остап Михайло, Козуб Федір, Полохайло Мирон, Осідач Володимир, Мушника Іван, Карбівник Роман, Калита, Укр. Православний Клуб Джермантавн, Мс. і Мр. Джемесон.

По \$ 4.00 — Дадик Теодор.

По \$ 3.00 — Мицишин Йосиф, Ольховецький, Манонюк, Мочернюк, Бортник М., Швець М., Колибабюк Григор, Круцилак, Петришин, Тещук Т., Паламар Т., Мацейко М., Ливак Антін, Федків Р.

По \$ 2.00 — Штогрин П., Музика Іван, Трицецький Любомир, Демянчук М., Жилавий, Матійків, Сверіда П., Клим Софія, Завадович Вол., Тарас Петро, Олійник Григорій, Вайда Петро, Войцік Е., Стеценко Н., Сірий А., Яренівський, Лень Михайло, Павлюк Йосиф, Нечіткий, Роспутин, Загасайло Василь, Калущ Ольга.

По \$ 1.00 — Вітенко Т., Нечіткий, Купала М., Швед Р., Нечіткий, Садовий Вол.

Збіркова листа ч. 145. Збірщики: Б. Кульчицький і З. Филипович.

По \$ 3.00 — Вогай Матвій, Остапук Іван, Мак Мирослав, Луців Е., Кульчицька, Стеблій Рая, Прус Петро, Титанич Василь, Зелінський Олександр, Нетяга Михайло.

По \$ 2.00 — Чубатий Денис, Струк, Гранат Олекса, Горбовий В., Лівчак В., Матла З., Вомпель, Політило, Зуляк, Мудрик, Задворняк, Сенів, Мотрук, Кос, Васага, Білінський Євген, Вада Мир., Хариш Мих., Сливар, Керницький Богдан, Колиняк Василь, Патриляк Волод., Дячок Осип, Рудакевич, Рудий Орест.

ВСІМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ ЩИРЕ СПАСИБІ!

(Продовження збірки в наступному числі)